

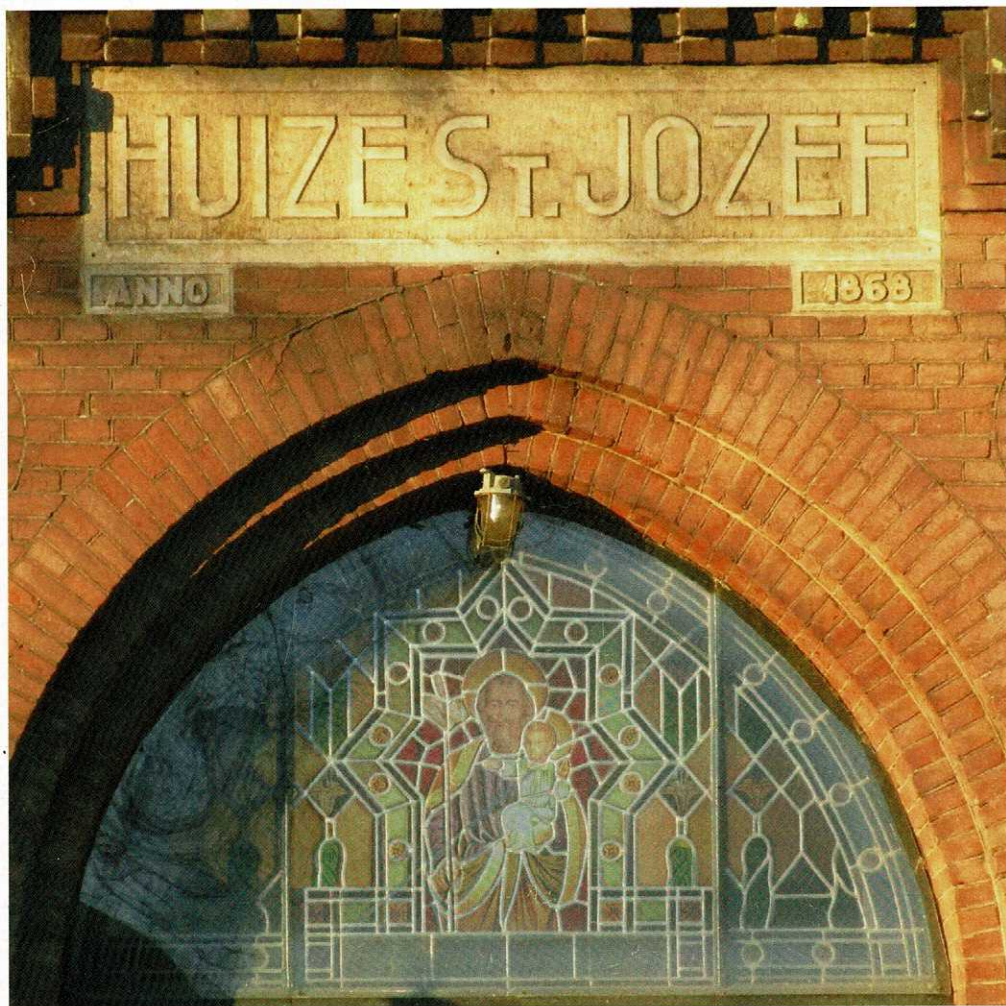
39e jaargang nr. 1 - Lente 2018

VAN ZOYS

TOT SOEST

Tijdschrift van de Historische Vereniging Soest/Soesterberg

INHOUDSOPGAVE

	pag
• Voorwoord van de redactie	3
• Berichten van het bestuur	4
• 150 Jaar Huize Sint Jozef	6
• De Postweg in Soesterberg (slot)	14
• Berend Jan Boevink (1881-1972)	17
• Tammer, een Soesterbergse ondernemersfamilie	24
• Huisartsen in Soest in de 20e eeuw	38
• Terugblik op vorige nummers	52

Secretariaat:	Steenhoffstraat 46 - 3764 BM Soest - info@hvsoest.nl - www.hvsoest.nl		
Voorzitter:	Martijn da Costa	steven.martijn.dacosta@gmail.com	035-6029503
Vice voorzitter:	Ton Hartman	ton.hartman@telfort.nl	035-6228399
Secretaris:	Johan van 't Klooster	jakvantklooster@hetnet.nl	035-5885399
Penningmeester:	Patrick Kuijpers	pkuijpers@deloitte.nl	035-6013060
Overige leden:	Hanneke Roskam	hanneke@roskam.nu	035-6018750
	Rob van Es	r.ves@hccnet.nl	035-6022944
	Paul Verhoeven	pgdjverhoeven@gmail.com	06-16708948

Omslagfoto Dit jaar is het 150 jaar geleden dat Huize St. Jozef gesticht is. Boven de toegangsdeuren in een spitsboogvormige archivolt een gebrandschilderd glas-in-loodvenster met de voorstelling van Jozef met Kind. U ziet de afbeelding in spiegelbeeld! Kunstenaar en jaartal van vervaardiging onbekend. Foto: Ton Hartman.

VOORWOORD VAN DE REDACTIE

Het is verheugend dat steeds meer mensen kennis nemen van onze vereniging en soms ook een beroep doen op onze kennis. Zo benaderden ons enkele scholieren van het Grifland College met de vraag of zij geholpen konden worden met hun profielwerkstuk. Het onderwerp was Soester verzet in de Tweede Wereldoorlog. Nu zijn bijna alle verzetsmensen overleden en wij adviseerden de jongeren om zelf te zoeken in de literatuur of in Museum Soest. Hilarisch vonden wij de reactie van de aankomende studenten: *“We willen graag door iemand geholpen worden en niet zelf moeten zoeken!”*

De laatste keer het voorwoord van mijn hand, ik heb het redactionele werk als leerzaam ervaren. Telkens als het boekje weer klaar was toch wel een beetje trots dat wij (auteurs, redactie en vormgeving) weer een mooi resultaat neergezet hebben. Soms ook wel een beetje teleurgesteld als er weer wat dingen zijn misgegaan. Dit keer veel artikelen over Soesterberg, graag willen we de aandacht gelijkelijk over de gemeente verdelen. Als hoofdartikel is gekozen voor Huize Sint Jozef, ons huisadres. René van Hal leidt ons dit keer door de eigenarengeschiedenis. In de vorige editie was het artikel over de Postweg van Jan de Mos niet fraai afgerond, nu wel. Dik Top heeft een korte biografie geschreven over Boevink, geen piloot maar monteur op het vliegveld Soesterberg. De ondernemersfamilie Tammer wordt door Jan de Mos beschreven. De vervolgsérie over de gezondheidszorg wordt weer opgepakt, dit keer het verhaal over de Soester huisartsen van na de Tweede Wereldoorlog. Door het ontbreken van afbeeldingen was het niet eerder geplaatst, jammer want de schrijver dokter J. Kuipers is inmiddels overleden. Verder de vaste rubrieken.

Als uitsmijter nog een foto van een advertentie uit 1978 die voor mij ook wel van toepassing is. De foto van het pontje bij de Grote Melm is gemaakt voor de kanalisatie van de Eem eind jaren '70 van de vorige eeuw. Het begin van het onderschrift luidde: *'n Ontsnapping uit het onvolmaakte ...*

BERICHTEN VAN HET BESTUUR

Klitsavond

Traditioneel de eerste activiteit van het jaar, dit keer op een andere locatie. Martijn da Costa hield een korte openingstoespraak en wenste ons alsnog een voorspoedig 2018 toe. Natuurlijk ontbraken de ‘boerenjongens en boerenmeisjes’ niet, zoals gebruikelijk lepelden de meeste aanwezige leden de rozijnen of de abrikozen op brandewijn lekker weg. De niet weg te denken quiz was dit jaar goed te doen, waarbij katholiek opgevoede mensen in het voordeel waren, de diverse heiligen moesten door hun symbolen geraden worden.

Beleidsplan 2018 – 2021

Op 31 oktober 2017 werd Martijn da Costa verkozen als voorzitter van de HVS. In zijn ‘maidenspeech’ ging hij in op de plannen die hij samen met de collega-bestuursleden wil oppakken. Als ezelsbruggetje gebruikt Martijn de afkorting van de HVS als leidraad: de **H** voor *historie* en activiteiten met historie als doel en middel, de **V** als activiteiten *voor en door* de leden. Tot slot de **S** voor *samenwerking* met elkaar en met organisaties in Soest en Soesterberg. Martijn heeft het beleidsplan 2018 – 2021 geschreven en het plan is overgenomen door het bestuur. Op 14 februari jl. heeft een select gezelschap van leden kunnen reageren op de plannen. De algemene mening is instemming met de voorstellen. Tegelijkertijd, en dat realiseert het bestuur zich natuurlijk ook, zijn het veel ambities en is een prioritering noodzakelijk. Dat zal ook gebeuren na de ALV op 3 april waar het beleidsplan 2018 – 2021 wordt besproken en hopelijk vastgesteld. Het bestuur blijft benadrukken dat ook de leden worden gevraagd om een bijdrage te geven aan de uitvoering van de plannen. Hoe dan ook: het bestuur nodigt u van harte uit om op de ALV een reactie te geven op het plan.

Collectie Dik Top en het Nationaal Militair Museum

Zoals bekend zal zijn had en heeft de heer Dik Top een uitgebreide collectie foto’s en documenten betreffende Soesterberg en het vliegveld. Omdat bewaring op zijn huisadres in Noorwegen beperkingen geeft in de toegankelijkheid was hij al langer op zoek naar een betere bewaar-

plaats. Hoewel Archief Eemland ook een optie was, omdat ze daar ook over een geconditioneerde ruimte beschikken, heeft het bestuur in samenspraak met Top geadviseerd voor het NMM. Zeker betreffende de foto's van het voormalige vliegveld is er geen betere plek denkbaar dan het NMM, want dat staat tenslotte op de 'bakermat van de Nederlandse luchtvaart'. Op 17 april, zal de heer Top symbolisch de fotocollectie overdragen aan het NMM. Op een van de bruggen zal er een kleine selectie van de foto's te zien zijn. Misschien kan deze brug een verbinding zijn tussen Soesterberg, het NMM, de HVS en de rest van Soest.

In memoriam: Peter van der Weij (1937-2017)

Op 12 december 2017 is ons oud-bestuurslid Peter van der Weij overleden. Hij maakte deel uit van het bestuur in de periode 2001 t/ 2010. Het was de tijd van de personele unie van bestuursleden van de Historische Vereniging Soest/Soesterberg en Museum (Oud) Soest. Peter had wat meer affiniteit met het museum dan met de geschiedschrijving. Als er bij wijze van spreke een olifant door de porseleinkast was gedenderd maakte hij zich meer zorgen over de olifant dan over de scherven. Daarmee benoemen wij ook de grote passie van hem: olifanten en circussen. Niet voor niets stond bij zijn rouwadvertentie "*Reise zum Regenbogen*", als link naar circus Roncalli. In verband met verhindering van de toenmalige voorzitter mocht hij als langstzittend bestuurslid de Cultuurprijs 2010 van de gemeente Soest in ontvangst nemen voor de Historische Vereniging. Hij heeft dat zeker als hoogtepunt ervaren. De prijs was ons toegekend vanwege het verschijnen van de publicatie "*Soest en Soesterberg in de zeventiende en achttiende eeuw*".

Ledenbestand

Voor zover ons bekend is overleden de heer Cees Hilhorst van de Lange Brinkweg op de leeftijd van 83 jaar. Wij wensen de nabestaanden de kracht om het verdriet te verdragen. Nieuwe leden mogen we ook weer verwelkomen, de dames M. Stijnen en M. Hartman en de families J. van Leeuwen, A. van Dorresteyn en G. van Dorresteyn.

Contributies 2018

Nog niet alle bijdragen zijn betaald, graag uw aandacht daarvoor.

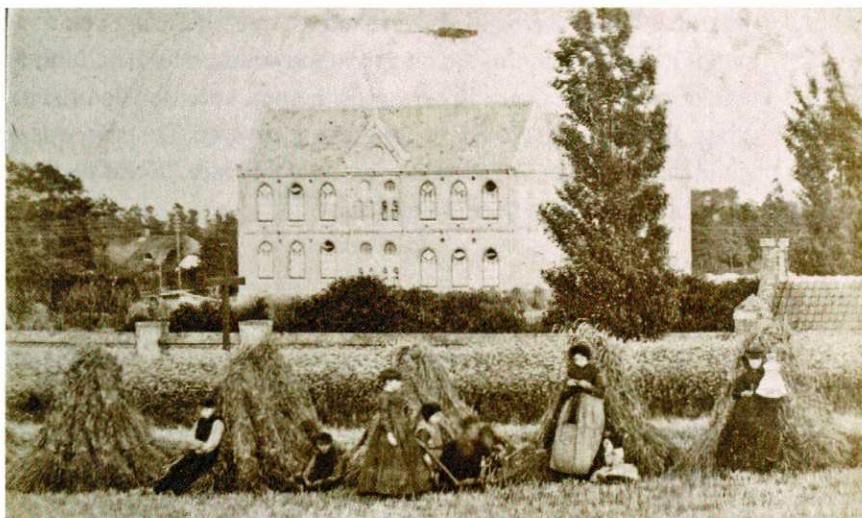
150 JAAR HUIZE SINT JOZEF

Door René van Hal

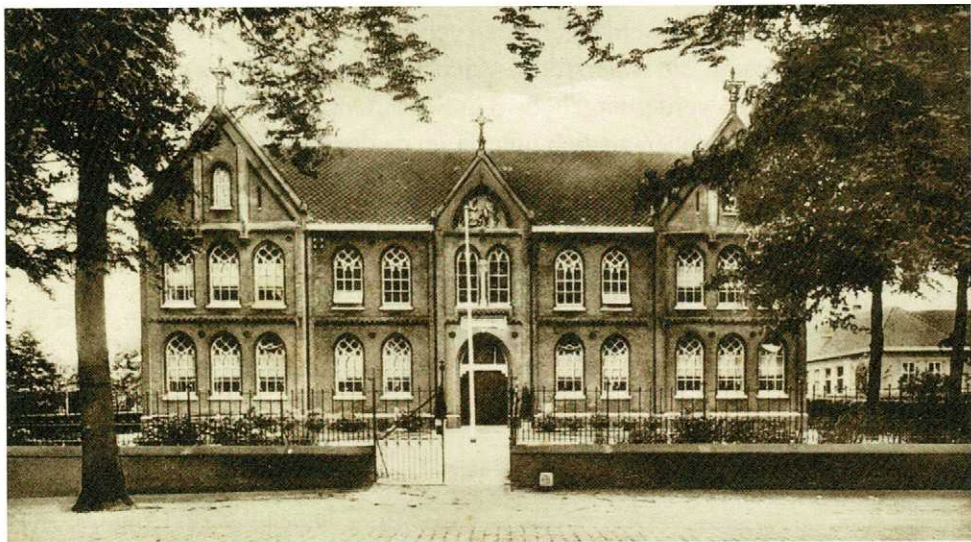
In 2018 is het 150 jaar geleden dat het Sint Jozefgebouw aan de Steenhoffstraat is gebouwd. Het is al een aantal jaren een Rijksmonument en een markant gebouw aan de doorgaande weg in Soest. Een mooi moment om terug te kijken in de geschiedenis van dit gebouw gedurende 150 jaren met verschillende eigenaren en een veelheid aan gebruikers. Het heuglijke feit zal ook een aantal keren in 2018 op een bijzondere manier worden herdacht, o.a. tijdens Koningsdag en de Open Monumenten Dagen.

Het initiatief

In het jaar 1851 werd Mgr. W. Steenhoff tot pastoor van de HH Petrus en Paulusparochie in Soest benoemd. Dit werd door velen als een wat vreemde stap in zijn carrière bestempeld. Dit omdat hij tot die tijd meer een wetenschapper (hoogleraar) was. Zijn belangstelling voor de zielzorg werd met deze benoeming in Soest wellicht gehonoreerd.

De oudste foto van Huize Sint Jozef omstreeks 1900 gemaakt door Jan Ebbenhorst & zoon.

Huize Sint Jozef met nog Oegstgeester dakpannen. Rechts het schoolgebouw.

Voor Soest is zijn benoeming wel van groot belang geweest, omdat hij veel voor katholiek Soest heeft betekend. Hij was de voedingsbodem voor de verdere ontwikkeling van de katholieke gemeenschap in een periode dat de inwoners van Soest voor het grootste deel katholiek waren.

De eerste jaren in Soest is hij vooral een bouwpastoor geweest. Als eerste werd in 1852/1853 een nieuwe HH Petrus en Pauluskerk gebouwd. De parochie verwierf vervolgens in maart 1853 in de directe nabijheid van de kerk een groot stuk bouwland waarop als uitvloeisel van de taak van de kerk op het gebied van onderwijs, bejaardenzorg en armenzorg het Sint Jozephgesticht als klooster zou verrijzen naast de later gebouwde schoollokalen voor diverse vormen van onderwijs (van kleuterschool, lagere school tot vgl). Het ontwerp van het gesticht was van architect A.C. Bleijs, die vooral in Noord-Holland verschillende kerken en gebouwen dienende als gesticht heeft ontworpen.

In 1868 werd het Sint Jozephgesticht gebouwd en op 15 september 1869 ingewijd.

Hoofddoel van de instelling was de verpleging van ouden van dagen, gecombineerd met verschillende vormen van onderwijs (bewaarschool, handwerkschool, een leerschool en in de eerste jaren een kweekschool).

Voor deze taken werd een beroep gedaan op de Zusters van Onze Lieve Vrouw van Amersfoort. Vanaf 1869 hebben zij deze rol op zich genomen en verder uitgebouwd in Soest. Ook in Soestdijk en later in Soest-Zuid hebben zij zich ingezet op de door de parochies opgerichte bewaarscholen/kleuterscholen. Ze hebben deze functies tot 1962 in Soest vervuld.

Gevelsteen anno 1868, foto: Ton Hartman.

Benaming Sint Jozefgesticht

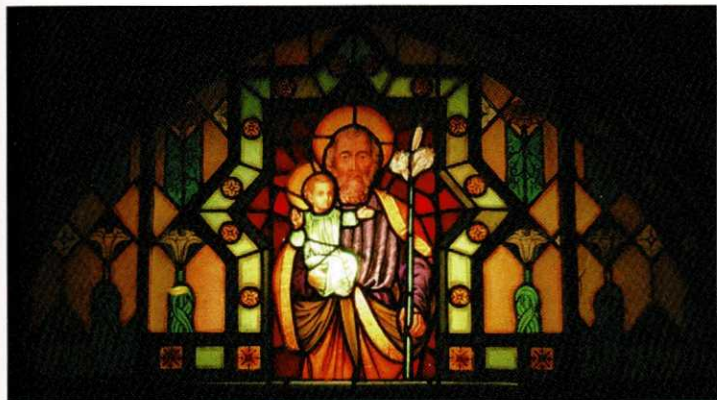
Het is niet te achterhalen waarom Sint Jozef, de partner van de H. Maria, is gekozen voor de naamgeving van dit gebouw. Wat opvalt is dat de schrijfwijze van

Sint Jozef in die 150 jaar varieert. Er wordt gesproken over Sint Jozefgesticht, Sint Jozefgesticht, Sint Josephgesticht, Huize Sint Joseph. Boven de hoofdingang staat “Huize St. Jozef”. Verwarrend is door de jaren heen wel geweest dat er aan dezelfde Steenhoffstraat ook een verenigingsgebouw Sint Jozef heeft gestaan. In het begin werd dit gebruikt om de RK jongensschool (Bonifatiuschool) te huisvesten. Dit gebouw werd in de volksmond Sint Jozefgebouw genoemd.

De eerste eigenaar: HH Petrus en Paulusparochie

De HH Petrus en Paulusparochie was de initiatiefnemer voor het oprichten van het gesticht. Zij was de eerste eigenaar van de grond en het complex, dat uit meer opstallen bestond dan alleen het huidige nog overgebleven Sint Jozefgebouw. Op het terrein stonden ook onderwijslokalen, een boerderij, een grot, en schuren voor gereedschappen en boerenwagens. De boerderij zorgde voor een deel van de levensbehoeften van de bewoners van het Sint Josephgesticht. De bewoners waren voor zover mogelijk verplicht te werken op deze boerderij.

Door de jaren heen zijn op het terrein verschillende nieuwe gebouwen verzeen, met name voor het katholiek onderwijs. Bijvoorbeeld voor de bouw en uitbreiding van de Sint Jozefschool in 1922 (heette

*Bij het verlaten van het gebouw zag men zo het glas-in-lood raam boven de entree. Door een later aangebracht plafond is de voorstelling Jozef met Kind niet meer te zien. Onder de afbeelding staat de gebiedende tekst "Gaaf tot Jozef".
Foto Ton Hartman.*

eerder trouwens H. Michaëlschool), enige jaren later de Philomena Kleuterschool en de VGLO-school (Voorgezet Gewoon Lager Onderwijs, vergelijkbaar met het niveau van een huishoudschool). Het terrein waarop het Sint Jozephgesticht is gebouwd wordt in 1897 wat kleiner omdat voor de aanleg van de spoorlijn Utrecht – Baarn een deel moet worden verkocht.

Opmerkelijk is dat pas in 1914 wordt begonnen met de aanleg van elektriciteit in dit gebouw. Tot die tijd moest het licht overdag van buiten komen via de grote ramen die het gebouw rijk was. Daarnaast natuurlijk kaarsen en olielampen. Bij de inrichting van de ruimten moest daar rekening mee worden gehouden. Dat is met name zichtbaar in de vastgelegde discussie over de aanschaf en positionering van nieuwe schoolbanken in 1879.

In het gebouw woonden gemiddeld ruim 50 personen, zusters en oudere mannen en vrouwen. De ouderen sliepen op grote slaapzalen terwijl elke zuster beschikte over een chambrette waarin een bed en een knielstoel kon staan. Veel privacy hadden de bewoners dan ook zeker niet.

Verkoop aan de gemeente Soest

Met het vertrek in 1962 van de Zusters van OLV van Amersfoort, brak er een periode aan waarin tussen de HH Petrus en Paulusparochie en de gemeente Soest werd overlegd over de verkoop van het complex met daarop onder meer het Sint Jozephgesticht. Op 7 augustus 1963 werd de intentie tot aankoop voor een bedrag van fl. 350.000 door de gemeente Soest getekend. De daadwerkelijke overdracht vond pas enkele jaren later op 1 september 1965 plaats. Dit had te maken met het feit dat ook

andere partijen hiervoor toestemming moesten geven. De parochie had toestemming nodig van het Aartsbisdom en de gemeente Soest van het Provinciebestuur. Daarbij speelde ook nog een discussie over het feit dat de gemeente vond dat de schoolgebouwen eigenlijk door de wijze van financiering hun eigendom waren geworden. De gemeente wilde natuurlijk niet dubbel betalen. Bovendien wilde de Provincie Utrecht van de gemeente Soest weten waarom zij dit gebouw zouden willen aanschaffen, waarvoor ze dit nodig zouden hebben. De gemeente dient namelijk geen verwerver van onroerend goed te worden.

In die correspondentie zien we dat de gemeente Soest dat onderbouwt met het voorstel om in het Sint Jozefgesticht het politiebureau te vestigen dat op de Van Weestraat te klein werd, maar ook om er een nieuwe LTS in onder te brengen, hetgeen in de opstart naar LTS Eemland met groepen ook daadwerkelijk is gebeurd.

Vooruitlopend op de daadwerkelijke koop is de gemeente vanaf 1 september 1963 een huurovereenkomst aangegaan met de parochie voor het gebruik van het Sint Jozefgebouw. De op het complex liggende schoolgebouwen bleven natuurlijk gewoon in gebruik voor het onderwijs.

In plaats van Huize St. Jozef de naam Artishock.

De gemeente Soest is uiteindelijk van 1965 tot 1986 eigenaar geweest van het gebouw en is daarbij vooral verhuurder geweest. Diverse verenigingen en organisaties hebben ruimten gehuurd, waarbij Artishock (zowel de Stichting als de Vereniging) in die jaren hoofdgebruiker was. Het is dan ook niet verwonderlijk

dat in de gemeenteraad in 1977 een discussie ontstond of het gebouw niet het Artishockgebouw zou moeten gaan heten. Daarvoor was geen raadsmeerderheid aanwezig. De raad bleef de voorkeur houden voor een neutrale naam als "Huize Sint Jozef". Die naam heeft het ook nu nog en prijkt trouwens ook boven de voordeur.

Achter Huize Sint Jozef stond vroeger een grot.

Voor de gemeente was het bezit van een dergelijk gebouw geen eenvoudige opgave. Discussies over brandveiligheid, onderhoud, relatie met huurders had tot gevolg dat het beheer van het Sint Jozefgebouw verschillende malen op de agenda van de gemeenteraad prijkte. Op enig moment is er ook gekozen om een speciale

beheercommissie met leden van de gemeenteraad en de huurders in te stellen, die regelmatig verslag moest uitbrengen over investeringen en andere zaken.

Eind jaren '70 was inmiddels ook het Dorpshuis De Borg in Overhees gebouwd, waar gelijksoortige problematiek aan de orde was en ook de bezetting van het gebouw te wensen overliet. De gemeenteraad nam het besluit om de activiteiten van de Stichting Kunstzinnige Vorming Artishock onder te brengen in De Borg, waardoor een groot deel van het Sint Jozefgesticht leeg kwam te staan.

In 1985 werd dan ook aan de gemeenteraad voorgesteld om het Sint Jozefgebouw af te stoten, wat natuurlijk tot grote onrust leidde bij de Vereniging Artishock, die als de voornaamste huurder in het Sint Jozefgebouw overbleef. Deze vereniging wilde zekerheid hebben over haar toekomst en nadrukkelijk als gebruiker van het Sint Jozefgesticht.

Gemeente Soest verkoopt Sint Jozefgesticht aan Jan Smeeing Beheer

Na eerdere besluitvorming in de gemeenteraad wordt op 20 juni 1986 het Sint Jozefgesticht te koop aangeboden in enkele kranten (Soester Courant, Telegraaf) alsmede de grond waarop dit gebouw was gevestigd. De grond is van beperkter omvang dan de aankoop in 1965 omdat de "schoolgebouwen" en omliggende grond deze keer niet in de aanbieding zijn begrepen. In totaal betreft het een oppervlakte van ongeveer 3500 m². Op basis van taxatierapporten opteerde de gemeente voor een verkoopprijs van fl. 450.000.

Huize Sint Jozef zoals het er nu staat, foto: René van Hal.

Voor het complex meldden zich op basis van de inschrijving drie geïnteresseerden die bereid bleken dit te willen kopen. Alleen de biedingen kwamen allemaal uit onder de vraagprijs. Daarbij moet wel worden opgemerkt dat in de koop die volgde ook een verhuur van een deel van het gebouw tegen een tevoren vastgestelde huurprijs was opgenomen. Jan Smeeing Beheer wordt uiteindelijk de nieuwe eigenaar van het gebouw. Op 5 februari 1987 wordt de overdracht geformaliseerd.

De onderhoudsstaat van het gebouw vergde wel de nodige investeringen. Omdat het een historisch pand is en in die tijd nog een gemeentelijk monument zou de nieuwe eigenaar een beroep kunnen doen op de gemeentelijke subsidieregeling. Maar daar waren de eerste jaren na de aanvraag geen middelen voor beschikbaar, zodat pas later de aanpassingen zijn uitgevoerd. Met die aanpassingen werd tevens het gebouw met een zaalruimte uitgebreid aan de achterzijde van het Sint Jozefgesticht. Deze is vanaf 1991 verhuurd aan het Groot Gaesbeeker Gilde, dat deze ruimte heeft ingericht als Gildehuis.

Met Jan Smeeing Beheer als eigenaar heeft dit gebouw na 150 jaar nog steeds haar maatschappelijk georiënteerde functies behouden.

Architect A.C. Bleijs (1842-1912)

Het Sint Jozefgesticht was het dertiende gebouw dat onder zijn architectuur door bouwmeester Adrianus Cyriacus Bleijs was gebouwd. Zijn eerdere bouwwerken bevinden zich met name in de provincie Noord-Holland. Een van zijn bekendste is de Sint Nicolaaskerk in Amsterdam, schuin tegenover het Centraal Station. Architect Bleijs kwam oorspronkelijk uit Hoorn, maar had later zijn architectenbureau in Amsterdam. Hij is in deze stad ook een aantal jaren raadslid geweest. Door zijn werk aan het Sint Jozefgesticht leerde hij Soest als een aantrekkelijke gemeente kennen. Hij besloot in 1901 om naar Soest te verhuizen met zijn gezin met 9 kinderen. In Soest heeft hij slechts 3 jaar gewoond. Zijn kantoor in Amsterdam hield hij nog enkele jaren aan. Dit werd begin 1903 gesloten en de inventaris, waaronder vele bouwtekeningen, werd openbaar verkocht. Directe aanleiding was zijn benoeming in 1902 tot inspecteur van de Volksgezondheid in de Zuidelijke Provincies. Deze inspectie was ook verantwoordelijk voor de inspectie op bouwwerken. Dat zal ook de reden geweest zijn dat hij in 1904 naar 's-Hertogenbosch verhuisde.

A.C. Bleijs, fotocollectie Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed.

In de volgende aflevering zal aandacht worden besteed aan de diverse gebruikers van dit gebouw in de afgelopen 150 jaar.

Literatuur:

- Uit de geschiedenis van Soest – deel 3; De Petrus en Paulusparochie door F.S.I. Knaapen
- 1000 jaar Kerkgeschiedenis in de Provincie Utrecht; studenten onderzoeken religieus erfgoed.
- Ex caritate; Kloosterleven, apostolaat en nieuwe spirit van actieve vrouwelijke religieuzen in Nederland in de 19e en 20e eeuw; Annelies van Heijst, Marjet Derks en Marit Monteiro.
- Diverse krantenberichten uit Soester Courant, Amersfoortse Courant, De Eembode e.a.
- Archiefstukken gemeente Soest aangaande parochie HH Petrus en Paulus, Sint Jozefgesticht e.a. Met dank aan de heer Arjan Geers, gemeentelijk archief voor zijn medewerking.
- Uitgave “Vijftig jaar Artishock”.
- Artikelen over het Sint Jozefgebouw in eerdere uitgaven van “Van Zoys Tot Soest” en met name de Annalen van het St. Josefgesticht.

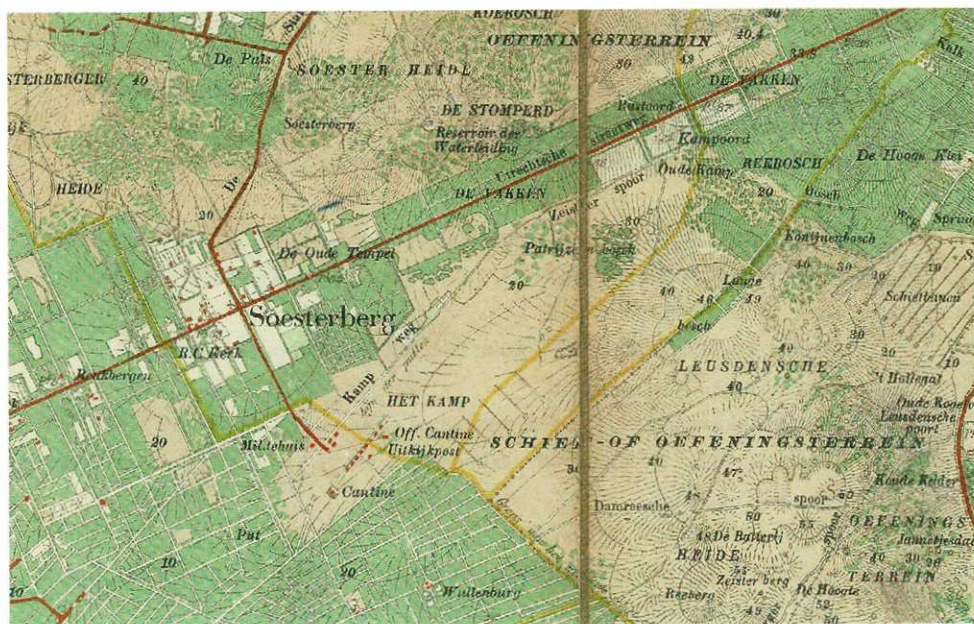
DE POSTWEG IN SOESTERBERG (SLOT)

Door Jan de Mos

Soms gaat er bij de opmaak van dit tijdschrift weleens wat mis, de redactie krijgt wel een drukproef maar ziet de omissie ook niet. Gevolg is dat er een niet volledig artikel in de vorige editie van dit blad is verschenen, onze excuses hiervoor. In dit artikel beschreef Jan de Mos dat de Postweg wel vernoemd is naar oude postroutes in de 17e eeuw, maar dat die nooit het tracé van de Postweg gevolgd hebben. Dat gebeurde pas veel later, in de Franse tijd, een verkorte route naar het militaire Camp Austerlitz. Hieronder treft u het vervolg aan over de Postweg, dat overigens weer een vervolg is op “De brievenaarders in Soesterberg” (VZTS nr. 3 herfst 2017).

Huis ten Halve

Wat nu Postweg heet was oorspronkelijk de noordelijke zichts

(middenpad) van het vak met de hofstede Moerbessenberg aan de Wegh der Weegen. Dus geen openbare weg zoals sommige sorties, scheiding tussen de vakken. Pas later is het noordelijk deel van dit vak geleidelijk aan verkaveld en kwamen er aan de zichtas enkele boerderijtjes en huisjes te staan. In 1852 werd er een nieuwe, half verharde verbinding naar Soest aangelegd (huidige Postweg, afbuigend over het vliegveld, achter Soester Hoogt langs, verder over Van Weerden Poelmanweg en Soesterbergsestraat). Deze Nieuwe Weg sloot toen dus aan op de Postweg. Er werd in 1852 meteen maar besloten aan deze Nieuwe Weg een tolhuis te bouwen bij het Wittemansveentje. Deze Nieuwe Weg was na twee decennia al onbegaanbaar geworden. De tol bracht te weinig geld op voor onderhoud, de gemeente had geen geld en deed een vergeefse poging over financiering door de provincie. Op stevig aandringen van Rutgers van Rozenburg, eigenaar van de aan deze weg gelegen buitenplaats De Paltz, werd uiteindelijk in 1880 een gedeeltelijk nieuw tracé aangelegd, niet meer aansluitend op de Postweg maar op de huidige Veldmaarschalk Montgomeryweg en verder over de Kampweg naar het Kamp bij Zeist.

Toen pastoor Rademaker in 1837 in Soesterberg werd aangesteld was er maar één armzalig kroegje: “Daar ik toch begeerde te weten, waar de kerk moet gebouwd worden, gingen wij ook in een kroegje aan, tegenover de plaats, waar nu de school staat en door Willem van den Brink bewoond.” Dat kroegje stond aan de toenmalige Schoolweg. Op geen enkele oude kaart van voor die tijd staat Huis ten Halve vermeld. Dat is niet verwonderlijk, want Huis ten Halve is pas rond 1852 gebouwd, ongeveer tegelijkertijd met de aanleg van de Nieuwe Weg en moest het in de beginjaren vooral hebben van de grote zomeroefeningen op het Kamp bij Zeist, die vele bezoekers trokken. De glorietijd kwam echter pas begin 20e eeuw met de komst van de vliegheide en de LVA en daarmee de groei van het dorp. In 1980 werd het pand door brand verwoest.

< Uitsnede uit militaire topografische kaart 1905. In rood de weg naar Soest vanaf 1880 over de sortie Moerbessenberg, zuid Kampweg en noord Veldmaarschalk Montgomeryweg. Links daarvan in het midden de zichtas van het vak het Moerbessenberg de Oude Postweg met aan de noordzijde de vertakking van de zandweg links naar De Bilt en rechts naar De Paltz en de zuidzijde doorlopend naar Austerlitz (het huidige fietspad).

Links: Huis ten Halve in de glorie tijd als pension en stamkroeg van de piloten van de LVA in 1917 met eigenaar Putman. Daarna nog dienst gedaan als Militair tehuis, residentie Circus Academie Toni Boltini en meubelzaak Meubidick.

Rechts: Roemloos einde Huis ten Halve, door brand volledig verwoest op oudejaarsavond 1980.

De Postweg dankt zijn naam vermoedelijk aan het postverkeer naar het in Austerlitz gelegerde Franse leger in de periode 1795-1813. Bij Koninklijk Besluit van 28 september 1809 besloot Lodewijk Napoleon een postkoetsennetwerk naar Frans model in te richten. Dit systeem bleef ook na 1813 bestaan. Op de Algemeene Kaart van Holland met de postroutes uit 1810 staat een kortere postroute over Amersfoort, die nu nauwelijks meer is dan een bospad: over Hilversum, de Vuursche, Pijnenburg, de Palts (Paltzerweg), door Soesterberg (Postweg) en Austerlitz (Oude Postweg), na Doorn (Postweg) aansluitend op de weg naar Rhenen over de hoger gelegen Franse weg in Elst richting Arnhem. De Franse weg is ook een aanduiding wanneer deze verkorte route in gebruik is genomen. De huidige Postweg en de vroegere Verlengde Postweg (nu Van der Griendtlaan en Generaal Winkelmanlaan, onderbroken door de A28) loopt nog steeds als fietspad over de Oude Postweg naar Austerlitz. Er was noordwaarts ook een aftakking naar Den Dolder, met aansluiting op de Doldersche Weg, ook genaamd Oude Postweg, deze is geheel verdwenen.

Mythes als struikrovers in Soesterberg en postkoetsen bij Huis ten Halve blijven hardnekkig. Soms voegt men daar nog de paardentram aan toe (recente muurschildering achter huidig huizenblok Huis ten Halve). Er is nooit een paardentram geweest in Soesterberg, wel een stoom- en later elektrische tram van Zeist naar Amersfoort.

BEREND JAN BOEVINK

(1881-1972) - CHEF VAN DE 'MONTAGE'

OP VLEGKAMP SOESTERBERG

Door Dik Top

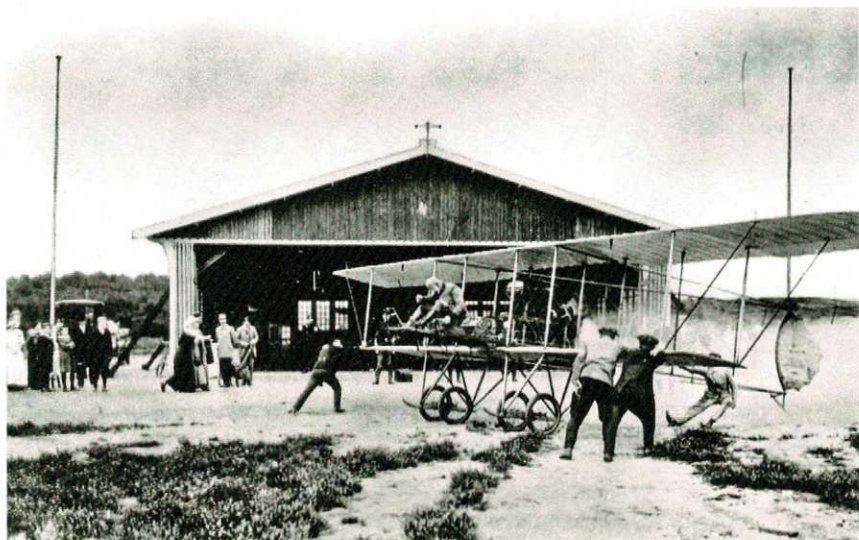
Berend Boevink werd geboren in Zutphen op 27 februari 1881. Zijn ouders waren weversbaas Berend Jan Boevink (geboren Diepenheim 1852, overleden Voorburg 1942) en Steintjen Bosman (1858-1940). Zij trouwden in 1879 in Zutphen. Berend jr. volgde een technische opleiding. Daarna kreeg hij een baan bij een garagebedrijf in Scheveningen, waar hij behalve als reparateur ook optrad als chauffeur. Op 4 mei 1912 trouwde hij in Brummen met Johanna Hermina Weenink, die daar werd geboren op 26 februari 1890. Ze waren dus één dag na elkaar jarig. Op 25 maart 1913 kreeg het echtpaar in Den Haag een zoon, die zij (ook weer) Berend Jan noemden. Dochter Berendina Johanna Willemina (Willy) werd geboren 6 december 1929. Zij had het syndroom van Down.

Naar Soesterberg

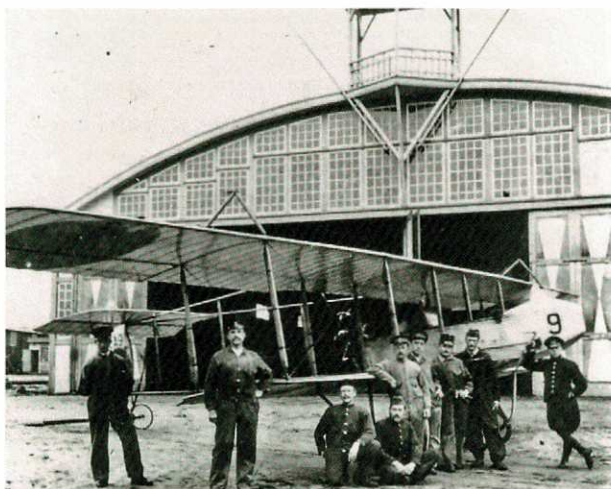
Na de oprichting van de Luchtvaart Afdeling (L.V.A.) op Soesterberg op 1 juli 1913 solliciteerde Boevink daar. In een persoonlijke brief van commandant Walaardt Sacré kreeg hij bericht dat hij per 14 juli was aangenomen. Op Soesterberg had hij in het begin vooral te maken met het enige vliegtuig van de L.V.A., de Brik van Marinus van Meel. Toen de eerste drie Franse HF-20 Farmans in oktober 1913 op Soesterberg aankwamen, kreeg hij de persoonlijke verantwoordelijkheid voor het toestel van Versteegh, de LA 3.

Een zeldzame foto van adjudant Boevink in uniform.

Van Meel start met zijn Brik. Rechts in donker pak met pet bij de linker vleugeltip Berend Boevink.

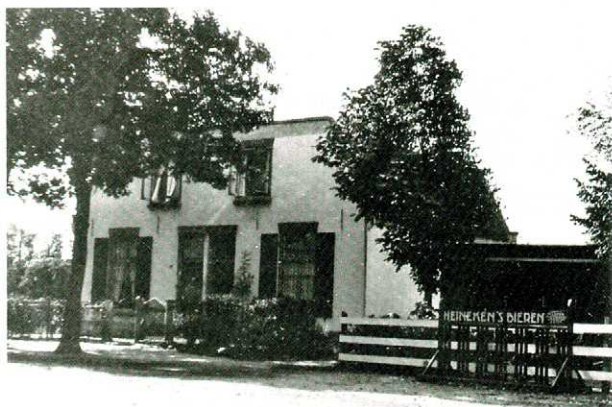
In 1915 werd Boevink bevorderd tot hoofd-werktuigkundige. Daarbij werd aan hem de technische leiding opgedragen van de montagehal, waar alle reparaties werden uitgevoerd en van waaruit

Farman type HF-22 nummer 9 voor de montagehal. Rechts luitenant Koppen. Boevink met snor vijfde van rechts met elleboog op de vleugel.

ook al het onderhoud van de vliegtuigen werd gedirigeerd. In een tijd waarin nog geen sprake was van rijvaardigheidsbewijzen moest Boevink als ervaren chauffeur vaak op pad met de auto's van de L.V.A. Deze waren voornamelijk van het Amsterdamse merk Spijker. Tijdens de oorlogsjaren 1914-'18 ging hij regelmatig op 'tournee' met een aantal assistenten om buitenlandse vliegtuigen

die op Nederlands grondgebied waren geland te demonteren en op aanhangwagens naar Soesterberg over te brengen. De meeste van deze Duitse, Franse en Britse vliegtuigen landden in Zeeuws-Vlaanderen en vooral in de buurt van het plaatsje Cadzand. Volgens Boevink spraken daarom in Soesterberg wel van 'de fabriek in Cadzand'. Vanwege de neutraliteit van Nederland werd soms voor deze toestellen aan het land van herkomst betaald. Van de in totaal 107 van deze geïnterneerde machines werden er 40 in gebruik genomen. Het gevolg was dat op Soesterberg de meest vreemdsoortige toestellen vlogen, totdat vanaf 1919 de producten van Fokker volledig gingen domineren.

De woning van Boevink op Banningstraat 16 die direct links naast Café Sport stond.

Het gezin Boevink woonde aan de rechterkant van de dubbele woning net voor Café Sport van Evert Wijman. Hun adres was toen Soesterstraatweg Z.Z. 16. Vanuit hun achtertuin keken zij op het vliegveld en over de vliegheij kon hij in vijf minuten naar zijn werk lopen. Een man die dagelijks zo intensief met vliegtuigen bezig was, wilde vanzelfsprekend zelf ook leren vliegen. In

deze tijd waren zowel op Soesterberg als elders al diverse 'vliegeniers' omgekomen. Zijn verzoek om opgeleid te worden werd wegens zijn onmisbare kwaliteiten als mecanicien door commandant Walaardt Sacré resoluut van de hand gewezen. Zijn antwoord was: "Als jij doodvalt, heb ik niemand meer om de vliegtuigen in de lucht te houden." Boevink raakte door deze voor hem totaal onverwachte weigering zo opgewonden, dat hij zwoer dan ook nooit met een vliegtuig de lucht in te gaan - zelfs niet als passagier. Zonder deze sterke reactie tegenover zijn commandant zou hij zeker de vaste mecanicien zijn geworden van het stuntteam 'Vijf Vingers' van Versteegh. In plaats van Boevink vloog zijn collega C. van Dijk altijd in de cockpit achter Versteegh mee voor het geval het beroemde Soesterbergse stuntteam tijdens hun missie

ergens in Nederland of in het buitenland technische hulp nodig zou hebben.

In de Montagehal werden soms complete vliegtuigen gebouwd, zoals de tweemotorige bommenwerper 'Vreeburg A-2M' naar een ontwerp van de jeugdige Heugo Vreeburg, de eerste ingenieur van de L.V.A. Ook werden meerdere vliegtuigen van Fokker nagebouwd, echter meestal wel uit onderdelen van afgeschreven Fokkers.

De bescheiden Boevink met kepi in lichte stofjas staande temidden van zijn personeel voor zijn domein, de 'Montage'.

Het werktenu van Boevink was een lange stofjas. Hij had daarbij wel altijd een 'kepie' op zijn hoofd (foto 5). Door iedereen werd hij zeer gerespecteerd en waarschijnlijk daarom stevast 'De Ouwe' genoemd. Als er een vliegtuig laag over het veld scheerde en de motor ervan niet helemaal 'zuiver' liep, wist hij meteen wat de

oorzaak van het mankement was. De eerste jaren was hij burger. Of hij ooit de rang van sergeant had is onduidelijk, maar op 13 mei 1930 werd hij van de rang sergeant-majoor bevorderd tot adjudant (zie foto p.17). Berend was een liefhebber van tuinieren. Hij verbouwde zelf zijn aardappels en groenten, maar hij en zijn vrouw hadden ook huisdieren. Op 19 mei 1923 adverteerde hij in de Soester Courant met *Eéndags kuikens af te geven à f 0,40. Gelegenheid tot broeden van*

eieren; minste aantal 75 stuks. Ondanks dat het gezin in hetzelfde huis bleef wonen, veranderde het adres van de Boevinks meerdere keren: Soesterstraatweg Z.Z. 16 werd Banningstraat 16 en weer later 42.

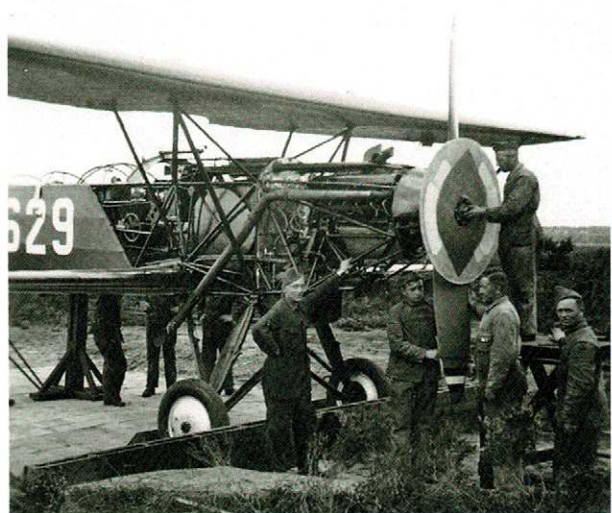
Zoon Berend Jan van 14 jaar, die op de ambachtsschool in Amersfoort ging, probeerde op 9 maart 1928 's morgens om 8 uur in Soesterberg op een rijdende tram te springen.

De 13-jarige zoon Berend Jan op een schoolfoto van 1926.

Het Fokker S.II lesvliegtuig dat rond 1931 o.l.v. Boevink werd omgetoverd tot een ambulancevliegtuig en dat tot in mei 1940 goede diensten verrichtte.

Fokker C.5RR 629 1A met schijf voor de propeller om de synchronisator te testen.

Hij kwam onder de wielen terecht. Ernstig verminkt overleed hij ter plaatse. Een ware tragedie voor het echtpaar Boevink. Een vliegtuigmodel dat Berend junior had gemaakt, werd door zijn vader zuinig bewaard. In 1931-'32 werd onder de leiding van Boevink het lesvliegtuig Fokker S.II nummer 94 verbouwd tot een ambulancevliegtuig. Ongeveer in diezelfde tijd verbeterde Boevink in samenwerking met W.S. du Pree van de wapenkamer de beroemde synchronisator van Fokker, die het al in 1915 mogelijk maakte om met mitrailleurs veilig tussen de propellerbladen door te schieten. Dit systeem van Boevink/Du Pree werd vervolgens ingevoerd op alle bewapende vliegtuigen van de L.V.A.

In juli 1936 verhuisde het echtpaar naar Banningstraat 76, waar aannemer Jan in 't Hout acht jaar had gewoond. Dit pand op

Sectie E 1659 was tot dan één woning. Boevink vroeg hetzelfde jaar de gemeente om vergunning het te verbouwen tot een dubbel woonhuis. Hij ging zelf in het linker gedeelte wonen met nummer 76A. In het

Adjutant Boevink links tijdens de uitreiking van de gouden medaille in 1938.

rechter deel op nummer 76 kwam zijn collega A. Dumerniet. Hij werkte op de houtafdeling van het vliegveld. Op 3 september 1938 kreeg Boevink de ere-medaille verbonden aan de Orde van Oranje-Nassau in goud met de zwaarden. Zijn functie was toen officieel 'opzichter 1e klasse'. De taak als chef van de Montage behield hij tot aan het uitbreken van de oorlog. Het onder zijn leiding verbouwde ambulancevliegtuig Fokker S.IIA verrichtte goede diensten tot de inval van de Duitsers.

Berend met vrouw en dochter Willy voor hun woning op Montgomeryweg 39 in 1961.

Niet meer werkzaam op het vliegveld

Boevink werd niet gemobiliseerd en kwam bij het uitbreken van de oorlog op wachtgeld. Hij was inmiddels 59 jaar en kreeg vermoedelijk in de loop van de bezettingstijd zijn pensioen.

Na de oorlog werd de naam van de Banningstraat veranderd in Montgomeryweg. Het adres van het echtpaar Boevink werd daardoor Montgomeryweg 76A en na de hernummering op 1 september 1954 werd het 39. Achter hun huis was een zeer royale werkplaats waar hij werkte aan enkele projecten. In zijn goed verzorgde moestuin had hij diverse vruchtbomen en ook een bijenkorf. Dochter Willy was per december 1949 ondergebracht in de Johannes Sichting (later omgedoopt tot Sterrenberg - nu Abrona). Soms verbleef ze enige dagen bij haar ouders.

Omstreeks 1960 werkte Boevink aan een uitvinding, een fiets die tijdens het trappen werd 'opgewonden', waarna de berijder een stuk zou moeten kunnen rijden zonder te trappen. Een jongere broer van hem werkte bij de Hoogovens in IJmuiden. Deze leverde hem een aantal onderdelen voor deze fiets. Het geheim van zijn uitvinding wilde hij niet prijsgeven. In deze zelfde periode ontving zijn vrouw een brief van het Ministerie van Defensie in Den Haag, waarin haar werd verzocht de medaille die in 1938 aan haar echtgenoot was uitgereikt terug te sturen. Men had kennelijk vernomen dat haar man zou zijn overleden. Hij was echter nog springlevend.

Toen Boevink 83 jaar was, liet hij zich - tegen zijn oude belofte in - overhalen om een vlucht mee te maken met een Fokker F.27 van de KLu van Soesterberg naar Leeuwarden, wegens een reünie van oud-militairen van de luchtmacht aldaar. Deze 'luchtdoop' van een man die gedurende het grootste deel van zijn volwassen leven had bijgedragen aan de ontwikkeling van het Nederlandse luchtwapen, kwam dus wel op een erg laat moment. Wij kunnen slechts raden welke gedachten tijdens deze vlucht in hem omgingen. Berend Boevink overleed op 9 april 1972. Zijn vrouw verhuisde daarna naar De Drie Eiken. Zij overleed op 19 mei 1974. Het leven van dochter Willy in Sterrenberg/Abrona eindigde op 12 juni 1989. Ze werd net geen 60 jaar.

De woning van Boevink op de Montgomeryweg viel sinds de aanleg van de N237 meer op dan vroeger. Ook na de overkapping van deze weg in 2016 treedt deze woning sterker naar voren dan vroeger.

Dezelfde woning zoals deze in 2016 stond op de hoek van de Montgomeryweg en de N237.

TAMMER, EEN SOESTERBERGSE ONDERNEMERSFAMILIE

Door Jan de Mos

Tammer is al bijna 250 jaar een bekende familienaam in Soesterberg. De eerste die zich hier (in 1770) vestigde was Jan Willemsz Tammel. Er zijn sindsdien natuurlijk meerdere takken en vele zijtakken ontstaan. De twee bekendste takken zijn echter die van bakker-Tammer en die van de zand- en grindhandel-Tammer. Aanvankelijk waren het eenvoudige daghuurders, een enkele landbouwer, maar daarna startten velen een eigen bedrijf, vanaf 1920 inspelend op de bloei van Soesterberg als bakermat van de luchtvaart. Dat gold in het bijzonder voor het ondernemersgezin Tammer-Middelmann, waarvan alle acht zonen op jonge leeftijd een eigen bedrijf begonnen. Daar gaat dit artikel over. Maar waar kwamen zij oorspronkelijk vandaan? Een overzicht van deze ondernemende familie.

Oorsprong van de familie Tammer in de Achterhoek

De stamreeks voert terug naar de Achterhoek. De oudste te traceren stamvader is Jan (op) Krejenbrinck, geboren ca 1615 in Breedenbroek (Varsseveld). Zijn zoon Arent Jansz Krejenbrinck (ca 1642-1692) trouwde in 1667 in Aalten met Maria Aelberts, weduwe van Willem Tambel. De achternamen in die tijd verwijzen in deze regio vaak naar de boerderij waar zij woonden. Deze Arent was dus geboren op de boerderij Krejenbrinck, maar trouwt zich nu in op de boerderij Tambel en noemt zich hierna Arent Tambel. Het waren dus landbouwers. In de buurtschap Lintelo bij Aalten waren twee hofsteden met de naam Tambel: Groot Tambel en Klein Tambel, beide leengoederen van de oude adellijke familie Nagell van Ampsen, bewoners van kasteel Ampsen in Lochem. Via Arents zoon Lubbert Tambel (1675-??) wordt de naam verbasterd in Tammel. Diens zoon Willem Lubbertsz Tammel (1715-1790) verlaat de Achterhoek en trouwt in 1740 te Doorn met

Willemptje Wulphertsdr Overeem. Hij was eerst daghuurder, later pachter van de boerderij Strubbelenburg in Woudenberg. Via hun zoon Jan Willemsz Tammel (1745-??) wordt de naam verder verbasterd in Tammen en Tammer. Hij trouwt in 1771 te Zeist met Adriana Teunissen van den Berg, geboren op Den Bergh (1748-1795). Dit is de stamvader van de Soesterbergse tak Tammer, toen nog als eenvoudige daghuurder. De volgende generatie in de stamreeks is Hendrik Jansz Tammer

Boerderij Ouders Vrucht Postweg 3, nog met schuur. Nu woning aan de Van der Griendtlaan 11.

(Tammel) (1779-1845). Hij trouwde in 1799 te Soest met Jannetje van Werensteijn (1774-1858), ook al een bekende Soesterbergse familie. Hendrik Jansz Tammer, boerde kennelijk goed, hij liet begin 1800 een boerderij bouwen aan de Postweg nummer 3, door de latere eigenaar de familie Stalenhoef “Ouders Vrucht” genoemd. Hendrik was na de oprichting van de Carolusparochie in Soesterberg in 1837 de eerste penningmeester van het Kerkbestuur. Zij kregen 13 kinderen. De jongste zoon Kornelis Tammer (1818-1898), was de eerste ondernemer in de familie.

Kornelis Hendriksz Tammer, beginnend ondernemer

Kornelis Hendriksz Tammer (1818-1898) trouwde in 1860 te Soest met Maria Bernardussen (1827-1907). Hij woonde op hetzelfde adres als zijn vader, boerderij Ouders Vrucht aan de Postweg 3 (nu van de Griendtlaan 11). Hij was naast landbouwer ook vrachtrijder. De eerste ondernemende activiteit vinden we in 1854. Samen met collega landbouwer Evert Wijnen plaatste hij een tent bij het militaire zomerkamp bij Zeist voor het betaald stallen van paarden. In 1863 richt hij een onderneming op, samen met Evert en Frans Wijnen. Het doel van de maatschap was om een handel in hout te starten. Evert Wijnen was een zwager van Kornelis en in 1860 getrouwd met zijn zus Johanna Tammer (1811), toen nog daggelder. Via Johanna Tammer werd Evert Wijnen mede eigenaar

en landbouwer op Ouders Vrucht (geërfd na het overlijden van haar ouders). Frans(je) Wijnen was ook een zwager van Kornelis, getrouwd met zijn zus Johanna Tammer (zelfde doopnaam maar geboren in 1814). Fransje Wijnen was eigenaar van de hofstede Bloemheuvel (van 1867-1894), koopman in vee en houthandelaar. Hij was de jongste broer van Jan Wijnen de eerste uitbater van Huis ten Halve (1852-1878) en ook koopman in vee en hout. Evert en Fransje Wijnen waren neven. Wellicht zorgde Kornelis Tammer voor het transport van de gezamenlijke onderneming en werd zodoende naast landbouwer ook vrachtrijder, toen nog met paard en wagen. Evert was ook aanwijzer (beheerder) bij houtverkopen van andere grondeigenaren, bijvoorbeeld op Wallenburg. Een van de belangrijkste afnemers voor hun houthandel in die tijd was het jaarlijkse grote militaire zomerkamp bij Zeist. Zo leverde Frans Wijnen bijvoorbeeld in 1887 een grote partij hout aan het kamp voor fl 3,745 per kubieke meter.

Hendrik Cornelisz Tammer (sr), het ondernemersgezin

De oudste zoon van Kornelis Tammer is Hendrik Cornelisz Tammer (1861-1946). Hij trouwt in 1885 te Soest met Maria Middelman (1861-1939), dochter van Gijsbert Middelman en Trijntje Zieltjes, landbouwers op de boerderij van de Paltz. Hendrik was landbouwer en was misschien net als zijn vader ook vrachtrijder, maar dat wordt niet vermeld. Hendrik Tammer woonde in een nieuw huis op de Postweg 2, tegenover de boerderij van zijn ouders. Hij was lid van het Kerkbestuur der Parochie v.d. Heilige Carolus Borromeus in Soesterberg. Zij kregen 12 kinderen, 4 dochters en 8 zonen. Met dit gezin wordt de basis gelegd van de ondernemersdynastie Tammer in Soesterberg. Alle zonen beginnen op jonge leeftijd een eigen bedrijf. Cornelis wordt vrachtrijder net als zijn opa en vader. Hendrik, Antonius, Theodorus, Gerardus en Petrus Adrianus worden middenstanders. Gijsbertus en Adrianus zijn de grondleggers van de Zand- en Grindhandel Gebr. G. & A. Tammer BV. Deze ondernemers profiteerden veel minder van leveringen aan het Kamp bij Zeist dan de vorige generatie, maar van een nieuwe bloei van het dorp. Nadat de particuliere luchtvaartonderneming van Lugard & Verwey failliet ging, werd in 1913 door het ministerie van Oorlog de Luchtvaartafdeling (LVA) opgericht. Dat werd wel een succes en zorgde voor meer werkgelegenheid, burgerpersoneel, toeleveringsbedrijven, met als gevolg daarvan in korte tijd een sterke toename van het aantal

inwoners en economische voorspoed. Het gezin Tammer speelde daar voortvarend op in. Een overzicht van deze acht ondernemende zonen.

Cornelis (Kees) Tammer Hsz, voerman en chauffeur

Cornelis Tammer (1891-1961) trouwde in 1919 te Uithoorn met Adriana van Schaik (1893-1981). Hij werd net als opa en vader vrachtrijder, later chauffeur. Het vermelden van adressen in Soesterberg in dit artikel is lastig vanwege het omdopen van straatnamen en het wijzigen van de huisnummering. Eerst liepen de huisnummers op gezien vanuit Soest, later omgekeerd - veel logischer - vanuit het centrum van Soesterberg. Zij woonden na hun huwelijk in 1919 in de Soesterbergsestraat ZZ 26, dat werd later Banningstraat 26. In 1922 begon hij een geregelde vrachtautodienst Soesterberg-Utrecht. Daarnaast verzorgde hij

ook verhuizingen en transporten door heel Nederland. Nadat hij was gestopt met zijn bodebedrijf, werd hij chauffeur bij de busdienst van de Soesterbergse ondernemer Leguit.

Vrachtautodienst C. Tammer Soesterberg

Van Soesterberg, Huis ter Heide, Bosch en Duin op Utrecht, v.v.

De goederen zijn verzekerd bij de B. V. M.

Beveelt zich beleefd aan voor Verhuizingen en Transporten door geheel Nederland onder garantie.

Advertentie Vrachtautodienst C. Tammer, 1923.

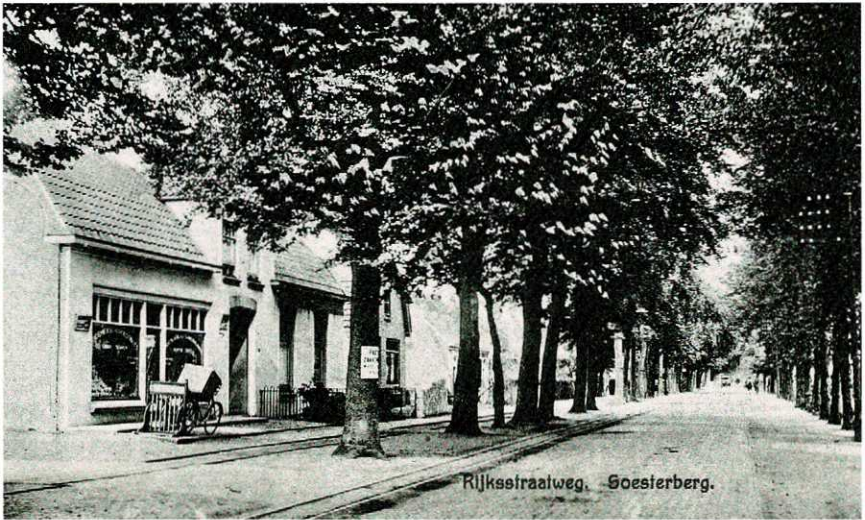
Pand van Cornelis Tammer met brandweerauto op de voorgrond (1935), pand was laatst in gebruik door garage van Marle, afgebroken in 1940/1941.

Ook twee zoons van Cornelis treden in het voetspoor van hun ondernemende vader. Johannes Antonius Tammer, in 1945 te Soest getrouwd met B. G. Smoorenborg, neemt in 1945 de vracht- en bodedienst over van Firma de Kruyf en begint een besteldienst op Utrecht op dinsdag en vrijdag. Later vestigde hij een BOVAG-garage aan de Batenburgweg 1. In 1982 is er Tammer Truck Service bv gevestigd, de Hinderwetvergunning hiervoor is aangevraagd door J.A. Tammer zelf, met als ontvanger J. de Ridder bv. In 1985 vestigt J. de Ridder bv op dit adres het constructiebedrijf Redexim BV. De Ridder was de uitvinder van allereerste verticale beluchtingsmachine de Vertidrain, de productie daarvan werd overgenomen door Redexim. De jongste zoon van Cornelis was Franciscus Anthonius Tammer (1936), gehuwd met M. de Graaf. Hij begon in 1982 een automobielbedrijf gespecialiseerd in de in- en verkoop van gebruikte auto's, onderhoud en schadeherstel. Hij was ook een fanatiek parachutespringer, dat liep niet altijd goed af zoals blijkt uit een krantenartikel uit juni 1970: "Wind smakt parachutist tussen publiek: door de krachtige wind kwam zaterdag bij een demonstratie parachutespringen de 34-jarige F.A. Tammer uit Soesterberg op de speelweide in het Zuiderpark te Den Haag tussen het publiek terecht. Drie toeschouwers raakten licht gewond, even als Tammer zelf." Garage F.A. Tammer was lange tijd gevestigd aan de Postweg 58, nu aan de Sterrenbergweg 27.

Hendrik Tammer Hsz (jr), kruidenier

Hendrik Tammer (jr) (1893-1951) trouwde in 1919 te Amersfoort met Hendrika Vennis (1898-1973). Hij startte als eerste van de broers een winkel: kruidenierswaren en comestibles. Vermoedelijk begon het met een handeltje vanuit een kiosk, dat bood hij in januari 1919 te koop aan. Daarna opent hij in dat zelfde jaar zijn winkel aan Zeisterstraatweg 16, toen eigenlijk al officieel Amersfoortschestraat, in 1924 omgedoopt in Rademakerstraat 16.

Vanaf 1920 was het ook het adres in Soesterberg voor abonnementen en advertenties in de Zeister Post. Het assortiment werd in de loop van de jaren uitgebreid, met koffie en thee, en in 1923 ook met wijn: "drinkt nu wijn, de bekende GALLIPOLLI nu verkrijgbaar voor f 1,00." Ook

Winkel H. Tammer aan de Rademakerstraat 16, te zien zijn de rails van de tram Utrecht-Amersfoort en de rails van het geniespoorlijntje van Huis ter Heide naar Kamp van Zeist.

verkocht hij fijne vleeschwaren van Ant. van Hunnik uit Zeist, zoals blijkt uit de advertentie (de 4e generatie van deze kwaliteitsslagerij, sinds 1912, is nu gevestigd aan de Bergweg 56 te Zeist). Hendrik Tammer is lid van het Armbestuur der Parochie v.d. Heilige Carolus Borromeus in Soesterberg.

Na zijn overlijden in 1951 wordt de zaak voortgezet door zijn weduwe: H.F. Tammer-Vennis, kruidenierster. Hun zoon Theodorus Tammer

wordt ook kruidenier en volgt zijn moeder op, dan gevestigd aan de Rademakerstraat 34 (1953). Deze werd op zijn beurt weer opgevolgd door Van Kooten. Toen zijn zaak sloot was er in het pand nog enige tijd een cafetaria gevestigd van Dirk Goor.

H. TAMMER H.zn.		SOESTERBERG	
Zeisterstraatweg 16		Fijne Vleeschwaren	
		van ANT. HUNNIK	
Sluis Limonade's	f 1.80	Machinaal gesneden	p. ons
Sipkes	- 2.—	Rookvleesch	45 ct.
Woldering Idema limona-	f 2.10	Geld. Gekookte Worst	34 "
de's p. 1/1 fl.		Ploekworst	32 "
p. 1/2 fl.	- 1.25	Tongenworst	32 "
Groote keuze in		Boterhammenworst	(zult) 22 ct. p. ons
diverse soorten wijnen		Bloedworst	20 "
Advocaat	f 2.50	Boterhammspek	40 "
Port à Port in alle prijzen.		Beleefd aanbevelend.	
Culturawijn	f 1.50		
1e Kwal. Prima volvette			
Kaas f 0.90 p. pond.			
Leidsche Kaas 90 ct. p. pond.			

Advertentie van H. Tammer in lokale krant.

Antonius (Toon) Tammer, bakker

Antonius Tammer (1896-1960) trouwde in juni 1922 te Amersfoort met Maria Gerarda de Kruijf (1898-1968). Hij ventte eerst brood uit voor een bakkerij uit Amersfoort, maar besloot om voor zichzelf te beginnen. In maart 1922 kreeg hij een Hinderwetvergunning voor de oprichting van een bakkerij in een nieuw gebouwd pand aan de toenmalige Soesterbergschestraat ZZ 27 later nummer 48. Vervolgens omgedoopt in Banningstraat 48 (1927), daarna Banningstraat 106 (1937), in 1945 weer omgedoopt in de Veldmaarschalk Montgomeryweg 106 (1953), tot slot omgenummerd in 3 (zes adressen voor hetzelfde pand!!!). In 1923 besloot hij te stoppen met de broodbezorging met paard en wagen: "Te KOOP: wegens afschaffing zoo goed als nieuw, een vierwielige broodwagen voor hit."

Antonius Tammer met zijn broodwagen en de knecht met broodfiets.

Antonius is een goede bakker en doet regelmatig mee aan bakwedstrijden, zowel nationaal als internationaal. In juli 1929 haalde hij op een nationaal concours een 1e prijs in de categorie waterbrood. Twee maanden later in Brussel valt hij weer in de prijzen: melk- en waterbrood goud, krentenbrood goud, beschuit goud, tarwebrood zilver. Hij verdiende daarmee het Belgische Diploma met Erekruijs. Ook in de jaren daarna sleepte hij vele prijzen in de wacht. Hij is niet alleen

een goede bakker maar gaat ook met zijn tijd mee. De zaken gaan goed en in 1932 werd de winkel verbouwd en werden nieuwe bakovens aangeschaft. Met de nieuwe bakovens kunnen nu in 25 minuten 150-200 broden worden gebakken. Verder een nieuwe deegmachine, een verdeelmachine (die het vele afwegen overbodig maakt), een amandel draaimachine, een toestel om eieren te kloppen, alles elektrisch. Het 4-man sterke personeel is geheel in het wit gekleed en draagt witte mutsen. Maar dat is nog niet genoeg. Na de vorige verbouwing met nieuwe apparatuur werd twee jaar later in 1934 het exterieur en interieur grondig onder handen genomen: “De ouderwetse koektrommels zijn

Antonius Tammer met zijn personeel voor de winkel aan de huidige Veldmaarschalk Montgomeryweg 3.

verdwenen en hebben plaats gemaakt voor laden met blik beklede bergruimten. Alles draagt een voornaam en toch gezellig cachet.” De heropening valt samen met het koperen jubileum, zowel van het huwelijk als de zaak.

Vanaf 1936 verkoopt hij ook zelf gemaakte banketbakkersijs. Op 15 november 1940 viel er bom op het pand Postweg 39 van slager Van Lierop, ook de winkel ernaast op nummer 41 van bakker Majoor werd beschadigd. In een advertentie werd gemeld Tammer het bakkersbedrijf P.J. Majoor overnam, maar dat bleek tijdelijk te zijn. Later heeft Majoor zijn winkel aan de Rademakestraat 71. Antonius was door zijn reputatie jurylid geworden bij bakwedstrijden en later ook lid van de examencommissie voor het bakkersvakdiploma (1942). Ook in de oorlogsjaren blijft Antonius een goed product nastreven zoals blijkt uit een advertentie van mei 1944: “Ook in oorlogstijd bakken wij nog goed brood. Dagelijks versch gebakken roggebrood, ook bezorging aan huis, ook Huis ter Heide en Zeist, 96x bekroond.” Dat hij 96x bekroond is, draagt hij trots uit, ook op zijn broodfiets.

Broodfiets van A. Tammer, toen nog 92 x bekroond.

Op zaterdag 21 juni 1947 viert hij een dubbel zilveren jubileum. Dat wordt gevierd met een druk bezochte receptie in 't Zwaantje. Aanwezig waren ook de burgemeester van Soest, pastoor Welsing van Soesterberg en andere geestelijken, notaris Van 't End uit Amersfoort, vertegenwoordigers van de vakorganisaties, brandweren uit de omtrek, plaatselijke verenigingen en tal van particulieren. "De aanbieder van fraaie bloemstukken was zo overweldigend, dat de feestzaal in een bloementuin was omgetoverd. Zondagavond kwam de Harmonie St Jozef nog een serenade geven. Het werden onvergetelijk dagen voor het zilveren echtpaar en de familie." De aanwezigheid van brandweren op zijn jubileum laat zich eenvoudig verklaren. Hij was vele jaren lid van de vrijwillige brandweer Soesterberg, vanaf 1932 commandant als opvolger van slager en raadslid J. Nooder. Bij zijn afscheid als commandant in 1958 kreeg hij de zilveren eremedaille van de gemeente Soest.

Hij was ook actief in de lokale VVV "Soesterbergs Bloei" en de R.K.

Middenstandsvereniging. Zijn zoon Anthonie Everardus Tammer wordt ook bakker en volgt in 1964 zijn vader op. Diens zoon A. Tammer nam zijn beurt de zaak in 1987 over, de derde generatie dus. Na meerdere filialen in het dorp te hebben gehad, die zijn gesloten door de toenemende concurrentie van de supermarkten, is er nu alleen nog de vestiging aan de Veldmaarschalk Montgomeryweg 3 over, waar het in 1922 allemaal begon.

A. Tammer krijgt van burgemeester S.P. Baron Bentinck de erepenning, 1958.

Petrus (Piet) Adrianus Tammer, elektrotechnisch bedrijf

Na Antonius begon ook zijn broer Petrus Adrianus Tammer een winkel.

Piet Tammer voor zijn Electrazaak.

Hij was elektricien, installateur, ondernemer in radio en tv. Petrus Adrianus Tammer (1901-1969) trouwde in 1927 te Haarlem met Clazina Maria Vreeswijk (1901-1980). Hij startte in 1922, hij was pas 21 jaar, het elektrotechnisch installatiebureau P.A. Tammer, naast zijn ouderlijk huis Postweg 2. Hij verkocht en installeerde elektrische producten. Hij bleef niet lang ondernemer in Soesterberg. Na het huwelijk in 1927 verhuisden zij naar de Kleverlaan 178 te Haarlem en hadden daar vanaf 1931 een eigen Radio en TV zaak.

Gerardus (Gerard) Tammer, manufacturen magazijn

Het succes van Toon en Piet stak ook de andere broers aan. In februari 1922 gaven twee broers, Gerardus en Theodorus Tammer, Jac. Dalstra

Het dubbele winkelpand, links van Gerardus Tammer met zijn manufacturenmagazijn, rechts van Theodorus Tammer met zijn zuivelwinkel, nu Veldmaarschalk Montgomeryweg 5 en 7.

(timmerman metselaar en woningbureau, Soesterbergschestraat 32) opdracht voor de bouw van een dubbel winkelpand aan de Soesterbergschestraat ZZ, in 1924 omgedoopt in Banningstraat (nu Veldmaarschalk Montgomeryweg 5 en 7). Antonius had zijn bakkerswinkel op nummer 48, zijn broer Gerardus Tammer begon

op nummer 46 een manufacturenzaak en zijn broer Theodorus (Dorus) op nummer 44 een melkslijterij. Drie broers op een rij.

Gerard Tammer (1897-1969) diende van 19 januari 1918 tot 31 mei 1919 bij de Luchtvaartafdeling te Soesterberg en werkte er later als kazerneknecht en timmerman. Hij trouwde in 1920 te Soest met Cornelia Anna Klasina Boog (1893-1985). Hij opende in juni 1923 zijn manufacturen magazijn "De Duijf". In 1925 ook een depot voor de chemische wasscherij Palthe. In dat jaar werd het assortiment ook uitgebreid met een beddenmagazijn. Gerardus bleef niet lang ondernemer. De manufacturenzaak werd in 1929 beëindigd. Gerard werd daarna handelsreiziger in stoffen voor een zaak in Amersfoort. In 1935 verhuisden zij tenslotte naar Gouda. Nu is Veldmaarschalk Montgomeryweg 5 een woonhuis.

Theodorus (Dorus) Tammer, melkslijter

Theodorus Tammer (1900-1962) trouwde in 1923 te Soest met Catharina Maria Hersbach (1898-1952). Na haar overlijden hertrouwde hij in 1954 te Soest met Johanna Apolonia Voerman. Hij begon zijn winkel gelijk met zijn broer Gerardus. Het startadres was Soesterbergschestraat ZZ, daarna omgedoopt in Banningstraat 44 (1927), toen omgenummerd

in Banningstraat 102 (1930), daarna weer omgedoopt in Veldmaarschalk Montgomeryweg 102 (1953), tot slot weer omgenummerd in Veldmaarschalk Montgomeryweg 7. In het begin bestond het assortiment uit de klassieke melk-, boter-, eieren- en kaashandel, vanaf 1932 uitgebreid met alle soorten wijnen. In februari 1940 werd Theodorus Tammer veroordeeld tot een boete van f 4 voor overtreding Warenwet: kaas verkopen die niet was voorzien van de voorgeschreven stempelaanduiding. Behalve de verkoop vanuit zijn winkel bezorgde hij ook zijn

Theodorus Tammer voor zijn zuivelwinkel, nu Veldmaarschalk Montgomeryweg 7.

producten per bakfiets. Zijn zoon Theodorus Andreas Tammer werd ook melkslijter, hij woonde op de Generaal Winkelmanstraat 11a (1953). De zaak van Dorus werd voortgezet door zijn zoon Bart op Dorpsplein 10 als een kleine supermarkt, maar hij hield het niet lang vol. Op het adres Veldmaarschalk Montgomeryweg 7 was later Jagpoint gevestigd, met daar achter een grote garage.

Gebr. G. en A. Tammer, zand- en grindhandel

De oudste en de jongste zoon van Cornelis begonnen samen een zand- en grindhandel. De oudste zoon is Gijsbertus Tammer (1889-1960). Hij

Gijs en Adriaan Tammer, de oprichters van het bedrijf.

trouwde in 1916 te Soest met Gerritje Hilhorst (1895-1970), dochter van Johannes Hilhorst en Maria Reijerse. Hij was als oudste de initiatiefnemer. Hij was aanvankelijk voerman en startte in 1916 een zandbedrijf, een grondstof die in Soesterberg en directe omgeving ruim voorhanden is. Vanuit het winnen en leveren van zand en grind zette het bedrijf vervolgens de stap naar het grondverzetwerk en de afvoer van afval. Zijn bedrijf was eerst gevestigd aan de Postweg 5. Hij bood vanaf dat adres alle soorten tuingrind en zand te koop aan. In 1924 was hij de laagste inschrijver voor het ophalen van vuilnis en asch te Soesterberg, voor f. 149 werd de opdracht door de gemeente Soest aan hem gegund. Ook in de jaren daarna kreeg hij die opdracht, al was de prijs wel wat opgelopen: f. 380 in 1929 en 1930. Die combinatie van zandwinning en ophalen van vuilnis was een lucratieve bezigheid. De gaten die ontstonden door zandwinning werden weer volgestort met de vuilnis die ze ophaalden.

trouwde in 1916 te Soest met Gerritje Hilhorst (1895-1970), dochter van Johannes Hilhorst en Maria Reijerse. Hij was als oudste de initiatiefnemer. Hij was aanvankelijk voerman en startte in 1916 een zandbedrijf, een grondstof die in Soesterberg en directe omgeving

De jongste zoon Adrianus Tammer (1905-1982) trouwde in 1932 te Soest met Alida Geertruida van Doorn (1908-1998), dochter van Adrianus van Doorn en Grietje Kuijer (landbouwer en veekoopman op Hees onder Koudhoorn). Adrianus woonde naast zijn vader op Postweg 4. Hij was net als zijn oudere broer voerman en expediteur. Waarschijnlijk eerst in dienst van zijn broer maar vanaf 1938 als partner: Gebr. G. en A. Tammer BV, zand-, grind- en leemhandel, dan gevestigd aan de Postweg 23. Samen breidden ze het bedrijf geleidelijk aan steeds verder uit. Naast de traditionele handel in zand en grind ook gespecialiseerd in afvalinzameling, containerverhuur en recycling. Ook zorgden zij in de winter voor het strooien van pekkel bij gladheid en het begaanbaar houden van wegen met sneeuwschuivers. Een handelstraditie die ook door de volgende generaties in het bedrijf werd voortgezet. Een ontwikkeling die enigszins vergelijkbaar is met het bedrijf van de Gebr. Beijer in Soest.

Het wagenpark werd uitgebreid.

De gaten van Tammer

Soesterberg ligt op een hoog gebied van de Utrechtse heuvelrug met schoon zand en grind als ondergrond, dat goed bruikbaar is voor allerlei doeleinden. In de loop van de jaren is Soesterberg en omgeving een gatenkaas geworden. Sommige kuilen zijn nog zichtbaar (voetbal en tennisvelden, Beukbergen, Veldmaarschalk Montgomeryweg) maar de meeste zijn volgestort met afval en puin en afgedicht. Ook de firma Tammer verdiende daar haar geld mee, zand afgraven en verkopen,

vuilnis ophalen, storten in hun kuilen en zand erover. Een van de laatste zandwinningsprojecten van Tammer was aan de Amersfoortsestraat 51A. Vanaf 1971 is deze voormalige zandwinput gebruikt als stortplaats voor afvalstoffen, in dit geval voornamelijk bouw- en sloopafval. In 2000 is ook deze stortplaats gesloten en daarna afgedicht. Over de “Gaten van Tammer” in een volgend artikel meer.

Het bedrijf van de Gebr. Tammer was op het laatst gevestigd aan de Amersfoortsestraat 7. In 2007 werd het overgenomen door Shanks Group en ondergebracht bij de Smink Groep uit Amersfoort, die al sinds

2006 deel uitmaakte van de Shanks Group. In Soesterberg is alleen nog het Smink Recycling Centrum gevestigd aan de Verlengde Tempellaan 1, aan de “Tammerrotonde” met daarop de Brik.

Smink Recycling Centrum Verlengde Tempellaan 1.

Bronnen:

- Archief Eemland, Koninklijke Bibliotheek, Geheugen van Zeist: oude kranten;
- Gensdvnf.nl, aanvullingen op genealogische gegevens;
- Bep Lensink en Dik Top, Soesterberg Ons Dorp (1 en 2);
- De geschiedenis van Soesterberg en directe omgeving tot de 20e eeuw, Jan de Mos;
- Fotomateriaal: Dik Top, Jan de Mos, Archief Soest en Eemland, en anderen.

HUISARTSEN IN SOEST IN DE 20E EEUW

Door J. Kuipers

In 2012 mochten wij een boekje van oud huisarts dokter J. Kuipers (1929-2014) ontvangen met bovenstaande titel. Het was voor ons aanleiding om een artikelenreeks te weiden aan de gezondheidszorg in Soest en Soesterberg. Inmiddels zijn we gevorderd met beschrijven tot in de periode van na de Tweede Wereldoorlog. Maar wie zou dat beter kunnen beschrijven dan dokter Kuipers zelf als ervaringsdeskundige? Op enkele spellingscorrecties na is deze tekst het manuscript van zijn hand, omwille van de leesbaarheid zijn wel enkele tussenkopjes aangebracht.

Dokter J. Kuipers (1929-2014), fotocollectie K. Vrijmoet.

Na de Tweede Wereldoorlog

En zo zijn dan na de oorlog in Soest acht huisartsen werkzaam, te weten de doktoren Rupert sr. en zijn zoon, Donker, De Vos, Stroband, Veldhuyzen van Zanten, Carels en Van Dorssen. De grootte van de praktijk zal van ieder verschillend zijn. Er bestond uiteraard een vrije artsenkeuze, hoewel toentertijd toch ook de gezindte van arts en patiënt een rol hierin gespeeld heeft.

De bevolking was in 1948 gegroeid tot rond de 22.000 inwoners. Er was een gegarandeerd inkomen per patiënt die ingeschreven was bij het verplichte ziekenfonds dat in de oorlog (in 1942) was opgericht.

Bejaardenzorg

De toename van de bevolking bracht ook met zich mee dat er meer ouderen kwamen, die niet altijd opgevangen konden worden door familie. Zo ontwikkelden zich particuliere “rusthuizen”.

In de villa “Marienburg” aan het Nieuwerhoekplein werd in 1945 na uitbreiding gevestigd “Nieuw Marienburg”. Dit was “Een R.K. Pension voor Ouden van Dagen, rust- en herstellingsoord, tevens noodziekenhuis. Het Noodziekenhuis staat onder leiding van H.G.Rupert, arts Burg Grothestraat 49 te Soestdijk. Het aan deze inrichting verbonden Consultatie Bureau voor Zuigelingen staat onder leiding van dokter Keyzer, Kinderarts te Hilversum en wordt gehouden op Di en Do van 10 tot 11 uur.” (Uit Vraagbaak voor Soest 1948) Later kwam hier ook een kraamkliniek, waar huisartsen en vroedvrouwen hun bevallingen konden doen, onder het zeer toegewijde oog van de zusters van Mariëburg. De kliniek is in 1964 gesloten. En dan aan de Heideweg 52 in Soest Zuid: Huize Buitenzorg: “Tehuis voor oudere mensen die verzorging nodig hebben en over niet te grote beurs beschikken. De inrichting is ingesteld op Soc. Dem. grondslag en verleent toegang voor alle gezindten. Staat onder leiding van en wordt bestuurd door Zr. Heimans.” In mijn herinnering een zeer gewaardeerde en bevlogen directrice!

Aan de Beckeringhstraat staat de villa “Eikenhorst”, eertijds bewoond door de familie Beckeringh. Hierin werd in 1950 gevestigd een rusthuis van de Hervormde Diaconie en later ook enige tijd een kraamkliniek. Zo waren dan de drie zuilen vertegenwoordigd in de particuliere bejaardenzorg van Soest. In de gemeente hadden zich in die tijd veel gepensioneerden gevestigd van buiten en deze werden ook ouder. De behoefte aan rust- en verpleeghuizen werd dan ook groter en zodoende kochten of huurden verplegers en verpleegsters grotere huizen in de gemeente, ten einde daar ouderen die zorg nodig hadden op te vangen. Op Soestdijk waren dat bijvoorbeeld twee grote villa’s boven aan de Lazarusberg, huize Naron. Op Soest Zuid Huize de Alde Therp aan de Nieuweweg, thans verdwenen en aan de Bosstraat De Malvahoeve. Ook in Soestduinen was een dergelijk huis, “De witte Raaf” genaamd. Dit om enkele te noemen, maar er waren er meer! Veel mensen namen bejaarden ter verzorging in huis en noemden zich “pension”. Pas later kwamen er de grotere verpleeg- en rusthuizen: Molenschot in 1968, in 1992 verhuisd naar de Dalweg, en Groot Engendaal dat tegenwoordig niet aan de huidige eisen schijnt te voldoen en waarvoor een andere plaats wordt gezocht. Verder nog Braamhage aan de Inspecteur Schreuderlaan. Al deze bejaardenhuizen gaven weer extra werk aan

de huisartsen. Men verzorgde daar zijn eigen patiënten die ook uit de gemeente kwamen. De rusthuizen hadden geen eigen huisarts.

Wijkverpleging

Voor de verpleegkundige zorg aan huis werd in 1912 door de Hervormde Kerk de Wijkverpleging opgericht. In het Wijkhuis aan de Middelwijkstraat 36 woonden de zusters. Later ging deze instelling over naar het landelijke Oranje-Groene Kruis. Het Wit-Gele Kruis was gevestigd aan de Molenstraat en werd eerst bediend door de zusters van Mariënborg. Zo waren de twee religieuze zuilen ook weer aanwezig in de verpleging. De “neutrale” zuil in de vorm van Het Groene Kruis kwam pas heel veel later! Met deze hulp van verzorging en verpleging werkten de huisartsen. Voor de ingewikkelder ziekten waren er de specialisten (hun opleiding in de academische ziekenhuizen was begonnen in 1933) die verbonden waren aan het Elisabeth- en Lichtenberg-Ziekenhuis in Amersfoort. Ook in Baarn was een ziekenhuis, maar daar was het contact vanuit Soest aanvankelijk wat minder mee.

De huisartsen hielden spreekuur aan huis, maar gingen ook op huisbezoek (visites genaamd) bij hun patiënten. Onderzoek werd gedaan met stethoscoop, handen en vooral ook met ogen en oren! Grotere ingrepen werden uiteraard in de spreekkamer gedaan. Het aantal visites en consulten per dag zal ongeveer gelijk zijn geweest. Een belangrijke functie van de huisarts was ook het gesprek met de patiënt en dat hoefde lang niet altijd alleen over zijn ziekte te gaan!

Over het algemeen waren de onderlinge contacten tussen de Soester huisartsen goed. Men had elkaar ook nodig in geval van afwezigheid en zelfs ook bij ziekte, want een arbeidsongeschiktheid- en ziektekostenverzekering was niet altijd aanwezig. Er bestond toch een zeker saamhorigheidsgevoel, noem het “Gildesfeer”, wat niet wil zeggen dat er nooit onderlinge conflicten waren!

In 1949 vertrekken uit Soest dokter Veldhuyzen van Zanten, opgevolgd door dokter J.C. Rip aan de Soesterbergsestraat en dokter Carels, opgevolgd door het artsenechtpaar Schutte-Beek aan de Burg. Grothestraat. In 1950 volgt dokter G. van Beurden zijn schoonvader dokter J.H.A. Rupert sr op aan de Steenhoffstraat. Als dokter de Vos zijn

Dokter J.H.W. Tervoert

praktijk neerlegt in 1953, volgt dokter J.H.W. Tervoert hem op aan de Lindelaan, hoek Prins Bernhardlaan. Dan vertrekt in 1958 ook dokter Donker, van wie mijn echtgenote en ik de praktijk aan de Middelwijkstraat overnemen. Zo zijn er dus veel veranderingen in deze jaren na de oorlog. Echter niet in het aantal huisartsen. De laatste vrije vestiging was immers in 1943 dokter H. van Dorssen geweest. De grootte van de praktijken bleef tamelijk stabiel, hoewel de vrije artskenkeuze natuurlijk wel maakte dat bij praktijkoverdracht naar een jongere dokter, de oudere patiënten liever een leeftijdgenoot hadden als huisarts. Het omgekeerde kwam uiteraard ook voor. Merkwaardig was wel,

dat bij een praktijkoverdracht de zittende collega's nauwelijks werden ingelicht. Inspraak was er vrijwel niet, maar er werd wel verwacht dat men in noodgevallen voor elkaar waarnam.

De onderlinge contacten van de huisartsen waren redelijk goed te noemen, maar ook met de specialisten in Amersfoort was de samenwerking over het algemeen goed, al bleven natuurlijk de zuilen bewaard. Sommige specialisten hielden sinds 1951 spreekuur in Soest: die uit de Lichtenberg in het wijkhuis aan de Middelwijkstraat en die uit het Elisabeth in de Molenstraat. Beide ziekenhuizen hadden hun wekelijkse bijeenkomsten met huisartsen en daar was persoonlijk contact mogelijk. Elkaar kennen komt de medische zorg ten goede! De praktijk werd in de eerste naoorlogse jaren uitgevoerd zonder assistente. De echtgenote nam de telefoon aan en soms deed ook de altijd aanwezige dienstbode dit. Men bedenke ook dat veel patiënten geen telefoon hadden. Veel aanvragen om een visite werden aan de deur gedaan.

Spreekuren werden in de ochtend gehouden en aanvankelijk niet op afspraak en ook wel 's middags. Een in deze tijd haast niet meer voor te stellen gewoonte was een afzonderlijk spreekuur voor

ziekenfondspatiënten en “particulieren”: mensen die zelf betaalden en al of niet verzekerd waren. Rekeningen, ”honorarium” genaamd, werden in die tijd eenmaal per kwartaal uitgeschreven en soms aangepast naar draagkracht van de mensen!

Het is de grote verdienste geweest van dokter Tervoert om het onderlinge contact tussen de huisartsen te verbeteren en ook vast te leggen. Men kwam aanvankelijk eens per jaar bij elkaar om te spreken over de vakanties (5 weken). Degenen met schoolgaande kinderen moesten in de zomer met vakantie, de overigen in voorjaar en najaar! Ook werd rekening gehouden met de ligging van de praktijken in de gemeente. Onder aanvoering van dokter Tervoert, die helaas op jonge leeftijd overleed (1968), werden regels opgesteld voor waarneming bij ziekte: maximaal een half jaar, daarna moest de zieke maar voor een waarnemer zorgen! Sinds 1953 gold al een weekeinddienst (van zaterdagmiddag tot maandagmorgen). Ook kwamen er regels voor waarneming voor een nieuw te vestigen collega, die dus nog een praktijk moest opbouwen. Hij zou pas na een halfjaar mee mogen doen in de dienstregeling, een mijns inziens toch wel wreed besluit. Dit trof dokter Borst, die zich in 1960 vestigde aan de Paulus Potterlaan. Het was de tijd dat Soest zich uitbreidde en de flats op de Soester Eng gebouwd werden.

Ziekenhuis

Het optimisme in de jaren zestig over de te verwachten groei van de gemeente speelde ook Zonnegloren in de kaart. Zonnegloren was in 1926 opgericht als sanatorium op protestantse grondslag voor de behandeling van tuberculose. De behandeling van deze ziekte bestond vooral uit langdurige verpleging in frisse buitenlucht en daar waren de bossen van Soest heel geschikt voor. De patiënten kwamen uit het hele land en ook daardoor en door de toch wel gemakkelijke besmettingskans was het een wat geïsoleerde plaats geworden in de gemeente Soest. Er was een eigen bakkerij en slagerij bijvoorbeeld. Toen de behandeling van de tbc meer mogelijkheden bood en veel korter ging duren, werd het aantal patiënten minder en keek men al in 1956 uit naar de mogelijkheid Zonnegloren om te bouwen tot een algemeen ziekenhuis, hetgeen verwezenlijkt werd in 1963. De komst werd met argusogen bekeken door de Amersfoortse ziekenhuizen. Ook de wat oudere huisartsen,

die langere contacten met Amersfoort hadden, moesten er nog wat aan wennen, maar de jongere sloten zich eerder aan bij de jongere (leeftijdgenoten) specialisten die in Zonnegloren kwamen werken. Een goed persoonlijk contact bevordert de samenwerking! Overigens zijn ook de langer gevestigde huisartsen zich later meer op Zonnegloren gaan richten.

Maatschappelijke ontwikkelingen

In deze tijd kwam de anticonceptiepil op de markt: alleen op recept verkrijgbaar en dat leidde tot discussies over het voorschrijfgedrag. Met name de wat oudere en rechtzinniger dokters hadden moeite met het geven van de pil aan ongehuwden en aan in hun ogen nog niet “voltooide” gezinnen. En zo waren er natuurlijk veel gradaties. De dokter bepaalde wat goed was! Vrije artsenuitkeuze bleef uiteraard altijd mogelijk. In elk geval bleven de juristen er buiten, zoals niet het geval was later bij de problemen rond abortus provocatus en euthanasie! Dit terzijde.

In 1965 legde dokter van Beurden zijn praktijk in Soest neer. Hij werd in de Steenhoffstraat in het oorspronkelijke praktijkhuis van dokter Rupert sr opgevolgd door dokter Nicolas, die zich in de komende 25 jaren zou ontwikkelen als de ongekroonde “leider” van de Soester huisartsen, die zich overigens hun soevereiniteit voorbehielden.

In deze jaren werd het gewenst geacht dat de huisarts meer wetenschappelijk zou werken. Tot dan was hij afhankelijk van zijn ervaring, het bestuderen van vakliteratuur en de bijeenkomsten in de ziekenhuizen, waar door specialisten “praatjes” werden gehouden.

In 1966 kwamen er hoogleraren huisartskunde aan de universiteiten, het Huisarts Instituut werd opgericht en vanaf 1973 diende men een opleiding te volgen om de huisartspraktijk te mogen uitoefenen. Het is in Soest vooral dokter Chavannes geweest die zich daarvoor heeft ingespannen, later overigens ook anderen. De artsen in opleiding moesten praktijkervaring op doen en kwamen zo bij “ervaren” gevestigde huisartsen terecht. Zo ook in Soest. De opleiders moesten op hun beurt verslag uitbrengen in Utrecht en zo geschiedde dat een huisarts niet altijd aanwezig was voor zijn patiënten. Ook de praktijkassistente verscheen om veel werk uit handen van de huisarts te nemen. Zo veranderde de “solitair” werkende huisarts geleidelijk in een

praktijk met meer werknemers. Overigens wel heel geleidelijk. Later verscheen ook de volwaardige huisarts als assistent in de praktijk. Een ontwikkeling die zich in het begin van de 21e eeuw zou voortzetten, passend in de tijd.

In 1968 overleed dokter Tervoert, betrekkelijk jong nog. Hij is een zeer gewaardeerde collega geweest en heeft veel bijgedragen aan de onderlinge verhoudingen van de Soester huisartsen. Zijn opvolger werd dokter Oeberius Kapteyn. Er kwamen meer veranderingen, want in 1969 vestigde dokter P. Rupert, de zoon van dokter H. Rupert, zich in Soest Zuid aan de Ossendamweg, waardoor hij de derde generatie Rupert-huisartsen werd. De tweede nieuwe vestiging in Soest Zuid was dokter Walter in datzelfde jaar. Soest breidde zich uit in Klaarwater en Soesterveen. In 1970 werd het huisartsen echtpaar Schutte aan de Burg. Grothestraat opgevolgd door het echtpaar Overbeek. Veel veranderingen dus in de tijd waarin Soest groeide.

In deze dagen deed zich ook een nieuw probleem voor, namelijk abortus provocatus. Moesten wij meewerken aan de wens van sommige patiënten een ongewenste zwangerschap af te breken als de vrucht niet levensvatbaar was of zelfs nog daarna? Een zodanige ingreep moest dan in Zonnegloren gebeuren. Er waren nog geen moderne methoden om te zien of de vrucht ernstige afwijkingen had! Een “commissie” werd gevormd en zoals te verwachten was werd de abortus provocatus verworpen om ethische redenen. Later werd de eerste abortuskliniek geopend en in 1971 het Vrelinghuis in Utrecht. Vervolgens kwam de vraag natuurlijk of wij de patiënten daarheen moesten verwijzen met een briefje. Een ieder loste dit naar eigen geweten op!

Een merkwaardige vorm van bijscholing was de zogenaamde Phono didactische cursus. Een bandje over een bepaald onderwerp werd rondgestuurd naar een van de collega's die geschikte apparatuur had om dit af te spelen. Men kwam dan bijeen om het aan te horen en te bespreken. Dit alles kwam bij de praatjes van de specialisten in de ziekenhuizen en de vakliteratuur, waardoor de kennis op peil bleef. Sinds die tijd werd bij de opleiding tot huisarts verplicht gesteld om een stage bij een huisarts te volgen. Er kwam in 1973 een registratie van huisartsen in een zogenaamd BIG-register.

In Soest werd ook de behoefte gevoeld meer samen te werken met wijkzusters, maatschappelijk werk (toen nog in zuilen verdeeld) en fysiotherapeuten. Een enigszins rumoerige bijeenkomst in restaurant de Soesterduinen met eigenlijk te veel mensen heeft nauwelijks vervolg gekregen, mede omdat de belangen van vrije ondernemers (huisartsen en fysiotherapeuten) en werknemers (zusters en maatschappelijk werkers) toch te ver uit elkaar lagen. Ook het contact met Zonnegloren kreeg meer gestalte door een ingestelde overlegcommissie van huisartsen en specialisten. Moesten bijvoorbeeld huisartsen inspraak hebben bij het aantrekken van nieuwe specialisten? Heikele punten en vaak prestigekwesties.

In 1972 vestigde zich in het gebied Klarwater dokter D. van Dorssen, de zoon van dokter H. van Dorssen, die inmiddels verhuisd was van de Eigendomweg naar de Hellingweg in Soestdijk. Ook in Soestdijk kwam verandering toen dokter Oeberius Kapteyn verdween en dokter Chavannes voor hem in de plaats kwam (1973). In deze tijd werd de avonddienst ingesteld. Uit de elf huisartsen werden drie groepen gevormd en uit elke groep deed er één de avonddienst. Dat gaf voor de patiënten nog een zekere herkenbaarheid.

Tot nu toe werd de praktijk gehouden in de woning van de dokters, maar ook daar kwam verandering in. In 1975 probeerden dokter Walter samen met tandarts Eggink een pand te bouwen in Overhees. De medewerking van de gemeente was daarvoor noodzakelijk, maar die had zo veel bezwaren en eisen dat dit plan niet door kon gaan. In 1976 ging dokter Chavannes praktijk houden aan de Lindelaan en in 1977 probeerden dokter Nicolas, dokter Borst en ik een leegstaande school aan de Pr. Hendriklaan te huren van de gemeente. Maar die stelde zoveel voorwaarden: huur voor 7 jaar en daarna ongewis, een parkeerplaats aanleggen op onze kosten, zodat alleen dokter Borst de strijd volhield en daar alleen ging zitten. Later bouwde daar eerst zijn associé en daarna opvolger dokter Von Bartheld een woonhuis met praktijk.

Dan komt in 1977 dokter Huitema aan de Regentesselaan als opvolger van dokter H. Rupert, die overlijdt en in datzelfde jaar verschijnt dokter Krijger eerst als associé en in 1980 als opvolger van dokter Rip. In het Soesterveen heeft zich dan ook nog in 1978 vrij gevestigd de vrouwelijke dokter Floor, die in 1995 weer verdwijnt zonder opvolger.

De huisartsen van Soest in de jaren 80, fotocollectie Kuipers.

Het was ook de tijd dat van overheidswege gestreefd werd naar meer samenwerking tussen regionale ziekenhuizen. De Amersfoortse gingen samen in 1989 onder de naam Eemland-ziekenhuis. Zonnegloren en ziekenhuis Maarschalksbos in Baarn, dat al vernieuwd en verhuisd was van de Torenstraat naar de Molenweg, zochten elkaar op om sluiting tegen te gaan. De hele strijd valt buiten het kader van dit verhaal maar de huisartsen moesten wel hun voorkeuren van verwijzing bepalen. Het eindresultaat is geweest dat de Soester en Baarnse ziekenhuizen opgeslokt werden door Amersfoort. Baarn bleef bestaan maar werd opgeslokt door Amersfoort, Zonnegloren moest sluiten (1996) en Soest kreeg als troostprijs een kleine polikliniek aan de Dalweg voor laboratoriumwerkzaamheden en aanvankelijk ook de mogelijkheid van dagverpleging. Al deze locaties onder de naam Meander. In 1979 stopte dokter Strobant met zijn praktijk, zonder een opvolger aan te wijzen. De patiënten konden zelf een zittende huisarts kiezen. Dat was een ongebruikelijke gang van zaken. Men bedenke daarbij dat de vroegere gewoonte een praktijk te “verkopen” om van deze

som te gaan rentenieren verboden was toen er een wettelijk verplichte pensioenregeling was ingesteld. In datzelfde jaar stopte ook dokter H. van Dorssen met de praktijk. Zijn opvolger werd zijn zoon.

Door deze veranderingen en de bebouwing van het Soesterveen was er de mogelijkheid voor een nieuwe huisarts in die buurt. Hoewel er in wezen een vrije vestiging mogelijk was, kozen de zittende huisartsen voor een vorm van sollicitatie en zo kwam dokter Bavinck in 1980 de gelederen versterken aan de Draailier. Dat heette “een gesteunde vestiging”. Als voorwaarde gold, dat zijn praktijk begrensd zou worden door de Koningsweg en dat de in dat gebied al wonende patiënten niet naar hem over zouden moeten gaan! Niets menselijks is de huisartsen vreemd. In dat jaar wordt dokter Klop associé van dokter Krijger, terwijl in 1980 dokter Rip zijn praktijk neerlegt.

Tot nog toe waren de onderlinge afspraken tijdens de huisartsvergaderingen betrekkelijk vrijblijvend, maar daar kwam in 1984 verandering in toen de geboren leiders aanstuurden op een schriftelijk waarneemcontract, waaraan een ieder zich diende te houden. In wezen niet veel verschillend van de mondelinge afspraken, maar toch een geschreven richtlijn. Bij overtreding van de regels kon men moreel gestraft worden en zelfs beboet (!), hetgeen overigens zelden voorkwam.

Medische centra

Maar 1984 was ook een jaar van wezenlijke veranderingen in praktijkvoering. Hadden de huisartsen tot nog toe de praktijk aan huis,

Gezondheidscentrum Soest Zuid, De Bundeling.

in dat jaar opende dokter Krijger met dokter Klop en dokter Rupert, die praktijk hield aan de Ossendamweg, een nieuw gebouwde praktijkpand aan de Buntweg, samen met de kruisverenigingen en het maatschappelijk

Medisch Centrum Overhees.

Huisartsenpraktijk De Linde.

werk: Gezondheidscentrum Soest Zuid, De Bundeling genaamd, later ook met fysiotherapeuten. Dit was dus het eerste Centrum in Soest waar meerdere disciplines samen kwamen in één gebouw. In hetzelfde jaar werd een tweede centrum gebouwd in Overhees. In dit geval door dokter Bavinck samen met de fysiotherapeute mevrouw de Graaf en later in 1987 uitgebreid met de komst van dokter Spelberg en meer fysiotherapeuten. Dit is het Medisch Centrum Overhees. In 1986 komt mevrouw dokter Verberne als associé met dokter Chavannes in de huisartsenpraktijk De Linde, die al wat langer bestond dan de vorige.

Het was de tijd dat men van oordeel was dat er

nu een soort evenwicht in de praktijkgrootte en in de verdeling over de regio's bestond. En dat het verder niet wenselijk werd geacht dat er nieuwe vestigingen bij kwamen. Een vestigingscommissie van huisartsen zou hierin adviseren. Met name of een groepspraktijk bestond uit zelfstandige huisartsen of uit een huisarts met associé. In die tijd is veel gediscussieerd over deze materie. Op 1 februari 1986 werd van gemeentewege bepaald dat een nieuwe vestiging verboden was. Het advies kwam van de Gemeentelijke Commissie Gezondheidszorg, waarvan overigens dokter Nicolas voorzitter was. In dit kader werd ook gevraagd aan de huisartsen op te geven hoe groot het aantal patiënten was dat bij hen ingeschreven stond. Het wachten was op een regionale

vestigingscommissie, die later opgericht zou worden. Het is de vraag of deze regels op een wettelijke basis stoelden, maar men hield zich er wel aan. Het vrije beroep zoals dit vroeger bestond werd langzamerhand aan banden gelegd. En die banden zouden steeds sterker worden in de volgende decennia, een niet tegen te houden tijdsverschijnsel!

In 1987 vertrekt uit De Bundeling dokter Klop, opgevolgd door dokter Mout en ook in het centrum Overhees komt verandering doordat dokter Spelberg de gelederen gaat versterken. In 1988 verdwijnt dokter Borst, terwijl dokter Von Bartheld alleen verder gaat met de praktijk aan de Prins Hendriklaan en tenslotte in dat jaar komt dokter Smits-Schaffels als associée in de praktijk van dokter Nicolas.

Ook aan verplichte nascholing wordt gedaan. Er bestond al een tijdje een landelijk register van huisartsen (het zogenaamde BIG-register) waarin men ingeschreven moest zijn om praktijk uit te oefenen. Men diende cursussen te volgen waarmee punten gehaald konden worden, die noodzakelijk waren om ingeschreven te blijven.

In deze tijd was er een redelijk evenwicht in de praktijkgrootte en regioverdeling en men was niet gesteld op nieuwe vestigingen. Hoewel een nieuwe (vrije) vestiging in principe mogelijk was, was deze nieuwkomer afhankelijk van de zittende collega's vanwege waarneming, en van de gemeente (huisvesting) en van de ziekenfondsen. Hoewel de onderlinge samenwerking redelijk goed was, ontstond toch de wens de 16 huisartsen te verdelen in twee groepen met het oog op de waarneming, het onderlinge contact zou ook eenvoudiger worden. En zo werden twee huisartsen groepen, of Hagro's, gevormd: Hagro A bestaande uit Bavinck, Van Dorssen, Krijger, Mout, Rupert, Spelberg en Walter, in Hagro B zaten Von Bartheld, Chavannes en Verberne, Huitema, Kuipers, Nicolas, Overbeek en Smits-Schaffels. Een nieuw waarnemereglement werd getekend door de meesten. Beide Hagro's waren zelfstandig en zorgden voor onderlinge waarneming. De eigen huisarts was voor de patiënt niet altijd meer aanwezig tijdens vakanties, avonddiensten of afwezigheid door nascholing. Een ontwikkeling die nu eenmaal bij de tijd hoorde!

In 1990 werd een keer door de gemeente geprobeerd een Gezondheidscentrum met huisartsen, fysiotherapeuten en maatschappelijk werk op te richten in Soestdijk maar dat is nooit van de

Afscheid dokter Kuipers in 1992.

grond gekomen. De landelijke regeling over vestigingen, aangifte van de praktijkomvang aan de ziekenfondsen verdween ook weer in deze jaren. Overheidsbemoeiing werd klaarblijkelijk niet zo nodig meer gevonden. Overigens kwamen veranderde richtlijnen spoedig weer terug.

In 1992 besloot ik te stoppen met de praktijk en een opvolger diende te worden gezocht, waarbij bedacht moest worden dat hij naar mijn gevoel zou passen bij de patiënten van de praktijk en ook bij de zittende collega's. Er was onduidelijkheid over vestigingsregels, met name of de ziekenfondsen een stem in het kapittel hadden. Uit de op een advertentie afgekomen ongeveer 40 sollicitanten koos ik 5 kandidaten en die werden voorgelegd aan de collega's, die tenslotte dokter Oudshoorn kozen. Hij heeft enige tijd praktijk gehouden bij mij aan de Middelwijkstraat en later in een pand aan de Dalweg.

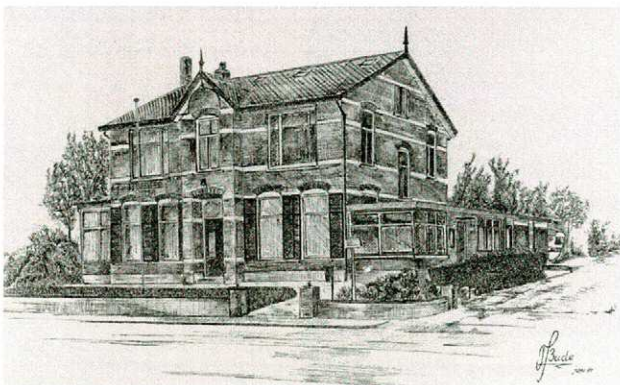
Het was in 1994 dat er plannen kwamen om op het vervallen terrein van het St Josephgebouw aan de Steenhoffstraat hoek Dalweg een "Medisch Centrum Steenhoffstraat" te bouwen met daarboven woningen. Het gebouw, de zogenaamde Visserstaete, kwam er wel maar het medisch centrum niet, waarschijnlijk te weinig animo bij de medici.

In 1996 komt mevrouw dokter Van Kranenburg de gelederen in de Overheespraktijk versterken. Dan komt er ook een einde aan Zonnegloren. Als troost krijgt Soest van het Meander imperium een dagpolikliniek waar kleine verrichtingen mogelijk zijn en een laboratorium en röntgenlab gevestigd zijn. Aan het einde van de twintigste eeuw opent aan de Lange Brinkweg het vierde medisch centrum in Soest genaamd “Medisch Centrum De Lange Brink” met de dokters Nicolas, Smits-Schaffels en Oudshoorn. Samen met fysiotherapeuten, maatschappelijk werk en verloskundigen en uiteraard

Medisch Centrum De Lange Brink.

de vele assistentes, die nodig zijn om de gang van zaken draaiende te houden. Einde 1998 verdwijnt ook dokter P.Rupert. Hij wordt opgevolgd in De Bundeling door dokter K. Vrijmoet. In december van het jaar 1999 legt ook dokter Nicolas de praktijk neer.

Pentekening van woonhuis annex praktijkruimte van dokter J. Kuipers vervaardigd door F. Budé 1981.

Hiermee wil ik de geschiedenis van de Soester huisartsen in de twintigste eeuw beëindigen. Uiteraard is dit een vrij willekeurige grens. Ik ben ervan overtuigd dat de ontwikkelingen doorgaan naar de geest des tijds. Veel veranderingen zullen er komen in de volgende jaren. De beschrijving daarvan laat ik graag over aan een ander!

TERUGBLIK OP VORIGE NUMMERS

Winter 2017 - 38e jaargang nr.4 - blz. 19 t/m 22 - VOorzITTERS VAN DE HVS

Door Ton Hartman

Bij het schrijven van een artikel over recente gebeurtenissen is het moeilijk om iedereen tevreden te stellen, zo ook bij het artikel in de laatste "Van Zoys tot Soest" (winter 2018) over de "Voorzitters van de Historische Vereniging Soest/Soesterberg". De redactie kreeg een reactie van de heer Frans Stokhof de Jong uit Klasieneveen die verder door de heer Ton Hartman als auteur beantwoord zal worden.

De kern van de reactie van Frans was dat zijn rol als vice voorzitter wel erg mager beschreven was, zeker omdat hij twee keer een kortere periode als waarnemend voorzitter was opgetreden. De eerste keer was na het plotselinge terugtreden van Bert Krijger, de tweede keer na de benoeming van Herman Schoemaker (1943-2015) zodat deze zijn doctoraal scriptie kon afronden. Ter bevestiging van zijn rol stuurde hij een foto waarop de voorzittershamer binnen handbereik ligt. Tevens

zond hij ons een autobiografie op van zijn carrière binnen en buiten de Historische Vereniging, wij zullen deze goed bewaren om te zijner tijd te plaatsen als levensbeschrijving in een serie over zijn vakbroeders,

Foto van het bestuur op de Algemene Ledenvergadering van 27 maart 2012. In deze vergadering werd Henk Groenesteijn, Johan van 't Klooster en Herman Schoemaker in het bestuur gekozen, de laatste werd door de vergadering tot voorzitter benoemd. Tevens werd afscheid genomen van de ad interim voorzitter Wim de Kam en ad interim secretaris Wim Peters, de laatste kon vanwege zijn gezondheid niet aanwezig zijn. V.l.n.r. Patrick Kuijpers, Frans Stokhof de Jong, Wim de Kam, Hanneke Roskam-Slot, Chris Uyland en Ton Hartman. Foto: Joop Piekema.

de architecten in Soest. Ondergetekende, auteur van dat artikel, had in het verhaal de 'echte' voorzitters centraal gesteld, personen (helaas alleen mannen) die bewust zich beschikbaar gesteld hebben om voor wat langere tijd de vereniging naar een hoger niveau te brengen. Terecht merkte de heer Stokhof de Jong op dat de naam van ad interim secretaris Wim Peters (1938-2012) niet in dit artikel thuishoorde. Maar in voorzitterloze tijdperken is niet alleen de vice voorzitter die meer verantwoording moet nemen, van alle bestuursleden wordt meer gevraagd. Ik heb in de persoon van Wim Peters alle oud-bestuursleden (waaronder ook de vice voorzitters) willen eren voor de wijze van fungeren, terughoudend maar wel aanwezig en actief.

Winter 2017 - 38e jaargang nr.4 - blz. 10 t/m 18 - ZUSTERS AUGUSTINESSEN VAN HEEMSTEDE

Door René van Hal

De heer Rob van Kouwen reageerde op het artikel over de Zusters Augustinessen. Hij gaf aan dat hij een nieuwbouw woning in 1968 aan het Nassauplantsoen had betrokken, die toen al ontsloten was aan de Van Weestraat. Hij veronderstelde dat Villa Klein Mariënborg met de bijbehorende kapel toen al was afgebroken. Deze villa met kapel stond echter links van het pand met elektriciteitszaak Cornelisse en beide panden zijn in 1979 afgebroken om ruimte te maken voor het pand van de ABN-AMRObank.

Nassauplantsoen met rechts de boven de muur uitstekende kapel onderdeel van Villa Klein-Mariënborg en de elektriciteitszaak nog op de hoek.

Museum Soest

Historie en wisselexposities

Exposities

11 mei t/m 12 augustus 2018

- **Schilderijen van Jeanine Franyutti – Barcelo**

11 mei t/m 12 augustus 2018

- **Meccano Gilde voor jong en oud**

11 mei t/m 12 augustus 2018

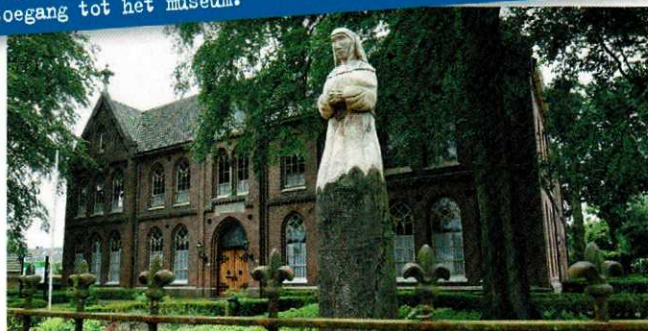
- **Schilderijen van collectief PassepARTout**

Bezoek ook onze nieuwe permanente expositie over de natuur van Soest en Soesterberg

Vrienden van het museum, leden van de club van 100 van het museum en leden van de Historische vereniging Soest-Soesterberg hebben vrij toegang tot het museum.

Voor o.a. openingstijden zie www.museumsoest.nl

info@museumsoest.nl
Cees Vos (algemene zaken)
06 28 93 95 10
Joke Bosland
(verhuur en planning)
06 36 00 19 15

Algemeen Nut
Beogende Instelling

ANBI

www.museumsoest.nl

HISTORISCHE VERENIGING SOEST/SOESTERBERG

De leden van de Historische Vereniging Soest/Soesterberg werken in een aantal werkgroepen om onderzoek te doen en gegevens vast te leggen.

Voor nadere informatie kunt U met de contactpersonen overleggen, te weten:

Genealogie:	Wim Routers	routers@xmsnet.nl	035-6010169
Mondelinge geschiedenis:	Wim de Kam	wpdekam@kpnmail.nl	035-5880048
Commissie ruimtelijke kwaliteit:	Gérard Derks	gjm.derks@chello.nl	026-3644051
Evenementencommissie:	Hanneke Roskam	hanneke@roskam.nu	035-6018750
Werkgroep Soesterberg:	Henk Schimmel	histversoesterberg@gmail.com	0346-351690
Website en Verdwenen Soest:	René van Hal	halrenevan@xsmnet.nl	035-6020573
Redactiecommissie:	Dick van Fulpen Piet van Elteren Ton Hartman		
Redactie-adres:	Paul Verhoeven	Scalmeijerpad 11 3766 CD Soest ton.hartman@telfort.nl	06-16708948
Opmaak:	Linda Kreijns	www.lindaontwerpt.nl	

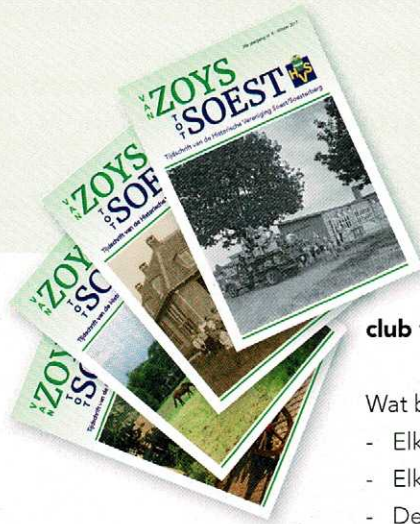
De contributie per jaar

€ 23,00 voor leden in Nederland - € 49,00 voor leden in het buitenland - € 40,00 voor het bedrijfsleven - Betaling contributie op rekeningnummer NL66RABO0359902235. Losse oude nummers verkrijgbaar bij het redactieadres. Leden € 2,50. Niet leden € 5,00

Copyright - Historische Vereniging Soest/Soesterberg

Indien niet anders aangegeven komen de afbeeldingen uit de collectie van de HVS en/of uit het Gemeente Archief Soest. Alle rechten voorbehouden. Overname uit deze uitgave is alleen toegestaan na schriftelijke toestemming van het bestuur van de Historische Vereniging Soest/Soesterberg. Redactie en bestuur zijn niet verantwoordelijk voor de inhoud van de aangeboden kopij en beeldmateriaal.

De HVS is een erkende ANBI organisatie

HISTORISCHE VERENIGING SOEST/SOESTERBERG

Al 35 jaar is de historische vereniging een actieve club waar we graag nieuwe leden verwelkomen.

Wat bieden wij u als lid aan:

- Elk kwartaal het verenigingsblad "Van Zoys tot Soest"
- Elk jaar wordt een fietstocht en busexcursie georganiseerd
- De Klitsavond, een gezellige avond met een quiz
- Gratis toegang tot Museum Oud Soest
- Lezingen over allerlei onderwerpen

Wij beheren de websites www.hvsoest.nl, www.soestopdekaart.nl en www.verdwenensoest.nl.

Verder geven we boeken uit, werken we met de gemeente samen betreffende monumentenzorg, archiefbeheer en Open Monumentendag. Voor alle vragen over historisch Soest(erberg):

info@hvsoest.nl. De contributie is € 23,- per kalenderjaar.

Historische Vereniging Soest/Soesterberg - Steenhoffstraat 46 - 3764 BM - Soest

Telefoon: 035-5885399 - IBAN: NL66 RABO 0359 9022 35 - secretariaat: info@hvsoest.nl

INSCHRIJFFORMULIER:

Naam en aanhef: fam./dhr./mevr.:

Handtekening:

Adres:

Postcode en woonplaats:

Telefoon:

E-mailadres: